

त्रिरत्नया गुण व आनिशंस

(कथा, जप, पाठ व भावनाया संग्रह)

सम्पादक तथा अनुवादक
बुद्धघोष महास्थविर

बुद्ध सम्बत् २५३६
इस्वी सम्बत् १९९३

नेपाल सम्बत् १९९३
विक्रम सम्बत् २०४९

त्रिरत्नया गुण व आनिशंस

(कथा, जप, पाठ व भावनाया संग्रह)

Dhamma.Digital

सम्पादक, अनुवादक तथा प्रकाशक
भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

बुद्ध सम्बत् २५३६

इस्वी सम्बत् १९९३

नेपाल सम्बत् १९९३

विक्रम सम्बत् २०४९

प्रकाशक

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

सुमङ्गल विहार, यल

मूल्य

Dhamma.Digital

मुद्रक :

नेपाल सहकारी प्रेस

श्रीमन्महाल, काठमाडौं

निगू शब्द

मनू समाजया छगू अङ्ग खः । थ्व सांसारिक जगते म्वाना च्वंतले हे मनुष्यपिन्त अनेक शारीरिक एवम् मानसिक रोग, दुःख चिन्ता, कष्ट भय, विघ्न बाधा, अन्तरायादि समस्यां बेला बेलाय् लिच्छु लिला च्वनीगु स्वाभाविक खः । तच्चतं समस्या वड्वले सर्वसाधारण मनुष्यपिनि मन व बुद्धि नितं दुर्वल जुयावने यःगु जुयाः दृश्य वा अदृश्य रूपं भौतिक वा मानसिक समस्यां पीडित ज्वीका च्वंपि लोकजनपिन्त उगु भय, विघ्न बाधा अन्तरायादि अनेक समस्यां मुक्त ज्वीकेत भौतिक वा अभौतिक, लौकिक वा अलौकिक आधार भरोसायागु नितान्त आवश्यक जुया- च्वनी । थथे लौकिक वा अलौकिक आधार, भरोसा व सुरक्षायागु लिधंसा कायेगु, बः कायेगु वा तिबः कायेगु छुं हे मदय्व सर्वसाधारण दुःखित पीडित व्यथित लोकजनपिनि गुबले गुबले बौद्धिक व मानसिक सन्तुलन नापं कायम यायेत साव हे थाकुया च्वने यः । थुजागु समस्यां अस्त ज्वीकाच्वंपि लोकवासिपिसं बुद्ध धर्मानुसारं शुद्ध परिशुद्ध रूपं शील समादान, समाधि लाभ व प्रज्ञाया विकासया ज्या याये मफयाः लौकिक व लोकोत्तर निगूलि पक्षे हानी ज्वीका च्वने मालीगु खः । थुकें यानाः व्यक्तिगत अशान्ति जक मखु सामाजिक विकृति व अशान्ति नं उत्पन्न ज्वीमखु धकाः धाये फेमखु । दुर्वल चित्त व प्रज्ञाया कारणं व्यवहारे थ्व लोक्य् उत्पत्ति जुया च्वनीगु थुजागु लौकिक समस्यां मुक्त ज्वीकेत बुद्ध

धर्म्यु छचाखेरं वडगु भय विघ्न वाधा अन्तरायादि नापं रोग
दुःख कष्टादियात हटे यायेत अनेक किसिमया परित्राण, जप,
पाठ व ध्यानया उपाय नं कयना तःगु दु । बौद्ध परित्राण, जप,
पाठ व ध्यानयागु मनोवैज्ञानिक महत्व जक मखु अपितु धार्मिक
व आध्यात्मिक महत्व नं कम मजू धयागु खँ झीसं सीके बह
जू, चाय्के बह जू, ध्वीके बह जू ।

बुद्ध धर्मकथं अनेक सांसारिक रोग दुःख भय विघ्न वाधा
अन्तरायादि बचे ज्वीत यायेगु जप, पाठ, ध्यान याय्वले
मनुष्यपिके श्रद्धा चित्त व विश्वास दये माःगु अति आवश्यक जू ।
श्रद्धापूर्वक विश्वासपूर्वक एकाग्र एकचित्त याना गुण धर्मयात
ध्वीकाः सम्यक् रूपं याइगु जप, पाठ, ध्यान मनुष्यपिति जीवने
वइगु दुने व पिनेयागु विघ्न वाधात चिका छ्वःगु दृष्टान्त
यकों दु ।

बुद्ध, धर्म व संघयात त्रिरत्न धाइ संसारया समस्त
मूल्यवान् रत्नमध्ये त्रिरत्नयात हे सर्वश्रेष्ठ रत्न धाइ । उकिं हे
परित्राणया रत्न सूत्र्य व पुट्वण्ह सूत्र्य थये धयातःगु दु -

यं किञ्चि वित्तं इधवा हुरंवा,
सग्गेसुवा यं रतनं पणीतं,
न नोसमं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं,
इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं,
इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ।

(ख)

अर्थ

शुगु लोक्य, नाग लोक्य, गरुड लोक्य व स्वर्ग लोक्य नं गुलि नं चित्त हर्षित प्रसन्न याइगु रत्नत दु, इपि छुं हे रत्नत नं तथागत समानगु रत्न मखु । बुद्धयागु शुगु रत्नया भाव नं महोत्तमगु खः, धर्मयागु शुगु रत्नया भाव नं महोत्तमगु खः, संघयागु शुगु रत्नया भाव नं महोत्तमगु खः । शुगु सत्यया प्रभावं सुखानन्द ज्वीमा ।

उर्कि त्रिरत्नया पूजा यायेगु सकल सत्वप्राणीपिनि निम्ति शुभ, मङ्गल व कल्याणकारक कार्य खः, परम कर्तव्य हे नं खः । अनेक सांसारिक रोग दुःखादि भय विघ्न बाधा आपद विपद अन्तरायपाखें मुक्त ज्वीगु इच्छा याइपि तथा निर्वाणतकया कामना याइपि श्रद्धालु उपासक उपासिकापिसं सुथह्लापा नं दनाः बुद्ध गुण, धर्म गुण व संघ गुण नापं सां-बौपिनिगु अनन्त गुण व गुरुपिनिगु अनन्त गुणया अनुस्मरण यानाः स्नानादि नित्य कर्म सिधयेकाः बुद्ध प्रतिमा वा चैत्यया न्ह्यःने च्वनाः वा भन्तेपि समक्ष पञ्चशील प्रार्थना व ग्रहण यायेमाः । थुलि धुंकाः थुगु सफुती बिजातयागु जप, पाठ, ध्यान यायेगु ज्या यायेमाः ।

थुगु सफुती दुश्याना च्वंगु भदन्त महासी सयादोयागु अत्रवादयात आयुष्मान जाणपुणिकं नेपाल भाषां अनुवाद याना तःगु खः । परिव्राणे च्वंगु मरणानुस्मृति गाथा व वर्माया नां दँह्य मांडले सयादो नं च्वया बिज्याना तःगु अट्ट संवेग वत्थु पालिगाथायात त्रिशुलीया धर्म रत्न शाक्यं अनुवाद यानातःगु खः । पाठकवर्गपिन्त मरणानुस्मृति व कायगतासति भावनायात छुं भन्ना अपो थ्वीका बीत थुगु सफुती मरणानुस्मृति वारे निपु बाखं - “पेशकार कन्या” व “उरग जातक” व कायगतासति भावना वारे “मातिक माता” यागु बाखं छपु न्ह्यथना तयागु दु ।

(ग)

“पेशकार कन्या” व “मातिक माता” यागु बाखं पूया
 अनिरुद्ध महास्थविरं अनुवाद याना बिज्यागु धम्मपददु कथायागु
 आधार कयाः व बर्मी व पालि नं स्वयाः थन समावेश यानागु
 खः । “उरग जातक” जक आयुष्मान सम्यक् ज्योति सम्पादन
 यानातःगु भगवान बुद्धया सत् उपदेशं लिक्कया तयागु खः । च्वय्
 उल्लेख याना वयापि गुरुपि, आयुष्मानपि व धर्म रत्न शाक्य
 प्रति कृतज्ञ जुयाच्चना ।

सफू प्रेसय् बीत जीक पाण्डुलिपीयात बांलाक साफि
 यानाः सहयोग व्यूह्य श्री आर. बि. वन्द्ययागु मङ्गल कामना
 याना ।

सफू ईलय् हे बांलाक पिकायेत विशेष मेहनत याःगुलि
 नेपाल सहकारी प्रेसया नायः व कम्पोजिटरपिन्त नं मङ्गल
 कामना याना ।

— भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

ने.सं १९९३ सिल्लागा सप्तमी
 सुमङ्गल विहार, लुंखुसि, यल ।

Dhamma.Digital

(३)

धलः पौ

क. सं.	विषय	पौ ल्याः
१.	मातिक मरुता	१
२.	द्वतिसाकार भावना विधि	११
३.	पेशकार कन्या	२१
४.	उरक जातक	३३
५.	मरणानुस्सति भावना	४१
६.	त्रिशरण गमनया आनिशंस	४४
७.	नव बुद्ध गुण	५६
८.	भय अन्तराय हटे ज्वीगु पाठ	५८
९.	भय अन्तराय हटे ज्वीगु भावना	५९
१०.	च्यागू संवेग	६१
११.	पट्टान पालि	६२
१२.	धारण परित्ताण	६३
१३.	महोपकारक महाशी सयादोयागु अववाद	७०
१४.	ब्रह्मविहार पाठ व भावना	७२

मातिक माता

दुन्निगस्स लहुनो, यत्थ काम निपातिनो ।
चित्तस्स दमथो साधु, चित्तां दन्तं सुखावहन्ति ॥

अर्थ

पलख पलखं उत्पत्ति जुइहा, कजे यानां कजे याये थाकुहा,
थः मन दुथाय् वनीहा थुजाहा चित्तयात वशे कायेगु असल जू ।
चित्त वशे तःहोसित हे सुख जुई ॥

थुगु धर्म देशना भगवान शास्ता नं श्रावस्ती जेतवन विहारं
विज्याना च्वंगु बेलाय् सुं छहा भिक्षुया कारणे कना विज्यागु खः ।

मातिक माता व ख्वीहा भिक्षुपिनिगु वृत्तान्त

कोशल जुजुया राज्यय् पर्वतया क्वसं आपालं मनूत बास
याना च्वंगु न्ह्याइपुसे च्वंगु मातिका धयागु ग्राम छगू दयाच्चन ।
थवंथवय् स्नेह, सद्भावना व सहिष्णुता तथा ज्वीर्पि थ.त प्राप्त
जुगु लाभ सम्पत्तिस सन्तुष्ट जुयाः परस्परं दुःख सुख इनाः छगू
परिवारथे मिले जुया च्वनेगु बानि दुर्पि अनया ग्रामवासिपिनि
थ्व ग्राम धन धान्यं माःछि सम्पन्न जुया च्वंगु व प्राकृतिक सौन्दर्य

नं शोभायमान जुया च्वंगु जुयाः सद्धर्म प्रेमिपिनिगु थुगु ग्राम साव हे रमणीय जुया च्वंगु खः । छन्हूया दिने ख्वीह्वा भिक्षुपि जेतवन महाविहारे भगवान शास्ताया समक्ष प्रव्रजित जीवनया अन्तिम लक्ष जुया च्वंगु अरहन्त मार्ग फल तकं प्राप्त याना काये फइगु कथं कर्मस्थान सम्बन्धी धर्म देशना न्यनाः उगु कर्मस्थानयागु अभ्यास यायेत उपयुक्तगु स्थान मालेगु क्रमय् चारिकास विज्यानाः मातिका धयागु उगु ग्रामस ध्यंकाः भिक्षाटनया लागि उगु गामय् दुहाँ वन । व गांया नायः (द्वारे) या नां मातिक जुयाच्वन । उह्वा नायः (द्वारे) या माँह्वा भिक्षुपिन्त खनाः थःगु छ्येँ भिक्षुपिन्त विज्याकाः अनेक प्रकारया उत्तमगु रसं युक्तगु यवागू आदि भोजनं तृप्त याके धुंकाः न्यन - “भन्ते ! छलपोलपि गन विज्याथ त्यनागु खः ।” भिक्षुपिसं लिसः बिल - “महाउपासिके ! गन सुविस्ता जुल अन वने त्यना ।” भिक्षुपिनिगु लिसः न्यना आर्यपिसं वर्षावास याय्गु थाय् माला च्वंगु ज्वीमा धकाः सीकाः भिक्षुपिन्त सादर वन्दना प्रणामयासे मातिक माता नं थये प्रार्थना यात - “यदि आर्यपिसं थ्व स्वलातक थ्व ग्रामस बास याना विज्यात धाःसा जि त्रिशरण सहित पञ्चशील ग्रहण यानाः उपोसथ व्रत पालन याये ।”

भिक्षुपिसं विचार यात । “जिमिसं थ्व उपासिकाया आधार कयाः थन हे वर्षावास च्वन धाःसा भिक्षाया बारे कण्ट जुइ म्वाय्क कर्मस्थानया अभ्यास याये दइगु जुयाः याकनं भवसागरं उत्तीर्णं जुये फइ ।” थुलि मती ल्वीकाः भिक्षुपिसं उह्वा उपासिकाया प्रार्थनावात स्वीकार यात । मातिक माता नं थःगु प्रार्थना स्वीकार यानाः भिक्षुपिसं वर्षावासया निर्मित अन हे च्वनेगु निश्चय याःगुलि लय् लय् तायाः भिक्षुपिन्त च्वनेत अनुकूलगु आश्रम दयका बिल ।

इति भिक्षुपि उगु आश्रमय् च्वनाः छन्हूया दिनय् सकलें मुनाः परस्पर अववाद बिल - आयुष्मानपि ! झीपि प्रमादी जुया च्वनेगु योग्य मजू । प्रमादी जुया च्वनेगु धयागु झीगु निर्मित् च्यागु महानर्कया लुखा चायेका च्वनेगु खः । झीपि जीवमान बुद्धया न्ह्याःने कर्मस्थान भावना कयाः वइपि खः । बुद्ध धयापित्त केवल ल्यू ल्यू जक वना नं, छलकपट याना नं खुशि याये फइगु मखु । बुद्धया इच्छानुरूप ज्या यानाः जक झीसं बुद्धयात प्रसन्न याये फइ । अतः अप्रमादी जू । निह्य भिक्षुपि छथासं दना च्वने मज्यू । निह्य भिक्षुपि छथासं फेतुना च्वने नं मज्यू । सन्धया काःइलय् स्थविरयात उपस्थान यायेबले व सुथय् भिक्षाटन वनेगु ईलय् जक छथाय् मुनेगु । मेगु ईलय् निह्य छथासं च्वने मखु । छुं जुयाः सुं भिक्षु उसायँ मन्त धाःसा व उसायँ मदुह्य भिक्षुं आश्रमया दथुस च्वंगु गँ थाइबले गँयागु सःयागु संकेत न्यनाः उह्य विरामी भिक्षुयात वासः वा हेरचाह याः वयेगु ।

थुगु प्रकारं भिक्षुपिनि नियम दयेकाः थःथःगु कर्मस्थान भावनाया अभ्यासे दत्तचित्त जुयाः लगे जुया च्वन ।

मातिक माता द्वतिस कर्मस्थानद्वारा प्रतिसम्भदा अभिञ्जा सहित अनागामी जूगु

ख्वीह्य भिक्षुपि थये नियम दयेकाः विहार याना च्वंबले छन्हूया दिने मातिक उपासिका ध्य, चिकं, साखः आदि चतु मधु भैषज्य ज्वंकाः दासदासीपिसं चाहुइकाः सन्धया ईलय् उगु आश्रमे वन । आश्रमे दथ्वी भिक्षुपि छह्य हे मखनाः अत हे च्वंपि मनु-तय्के न्यना स्वत - “आर्यपि गन बिज्यात ?”

मनूत - “आर्या ! भन्तेपि थःथःगु रात्रीस्थान व दिवास्थानय् च्वना बिज्याना च्वन ज्वी ।”

उपासिका- “आर्यपिन्त गथे यानाः दर्शन याये फइले ।”

मातिक मातायागु प्रश्न न्यनाः भिक्षुपिनिगु नियम स्यूपि मन्तूतयूसं
लिसः बिल - “आर्या ! आश्रमया दथुसं च्वंगु गँ थात कि सकलें
भिक्षुपि मुं विज्याई ।” थये धाःगु न्यनाः उहा उपासिकां आश्रमया
दथ्वी च्वंगु गँ तानां तानां थाःगु जुल । भिक्षुपिसं गँया सः तायाः
सुं भिक्षु उसायँ, मन्त ज्वी धकाः मती तयाः थःथःगु थासं पिहाँ
वयाः आश्रमया दथ्वी मुंवल । थये मुंवःबले निहा भिक्षुपिं छपु
हे लपुं वःगु धइगु मदु । छगू छगू थासं छहा छहा जक भिक्षुपिं
वःगु खनाः उपासिकाया मती “जिमि पुत्रपि थवंथवय् त्वापु यात
ज्वीमा” धयागु धना जुयाः भिक्षुसंघपिन्त वन्दना यानाः थुगु प्रकारं
न्यन - “भन्ते ! छलपोलपिनि कलह याना विज्यानाला कि छु ?”
भिक्षुपि - “महाउपासिके ! जिमिसं कलह मयाना ।”-भिक्षुपिसं
लिसः बिल ।

उपासिका - “भन्ते ! यदि छलपोलपिनि परस्परे कलह त्वापु
मदुगु खःसा जिथाय् छये” ह्यापालाक विज्याबले थे”
सकलें भन्तेपिं नापं विज्याइगु खँ । छाय् छलपोलपिं
सकलें नापं मविज्यासे छगू थासं छहा छहा यानाः
विज्यानागु ?”

भिक्षुपि - “महाउपासिके ! जिपिं छगू छगू अलग थासय् च्वनाः
श्रमण धर्मं याना च्वना ।”

उपासिका - “भन्ते ! श्रमण धर्मं धयागु छु खः ?”

भिक्षुपि - “महाउपासिके ! शरीरयागु सं, चिमिसं आदि
स्वीनीगू भागय् ध्यान यानाः आत्मभावय् क्षय व्यय
ज्ञानयागु विचार याना च्वना ।”

उपासिका - “भन्ते ! शरीरयागु स्वीनिगू भागय् ध्यान यायेगु
धयागु, थ्व आत्मभावय् क्षय व्यय ज्ञानयागु विचार

यायेगु धयागु छलपोल भन्तेपिसं जक याये ज्यूगु ला
कि जिमिसं नं याये ज्यूगु धर्म खः ?”

भिक्षुपि - “महाउपासिके ! थ्व द्वृतिसाकार भावना यायेगु ज्या
यायेत सुयातं पना तःगु मदु ।”

उपासिका - “अथे जूसा भन्ते ! आम द्वृतिसाकार भावना यायेगु
विधि जितः नं कना बिज्याहूँ । थ्व आत्मभावय्
क्षय-व्यय ज्ञानयागु विचार यायेगु खँ नं कना
बिज्याहूँ ।”

मातिक माता उपासिकां आपालं श्रद्धा तथाः द्वृतिसाकार
भावना अभ्यास यायेगु उपदेश न्यनेत उत्सुक जूगु खनाः भिक्षुपि
प्रसन्न जुसे उहा उपासिकायात थुगु भावना धर्मयात वांलाक
सविस्तारपूर्वक ध्वराध्वीक स्यने कने याना बिल । मातिक माता
नं उबलेसंनिसें आपालं श्रद्धापूर्वक धैर्यपूर्वक नियमित रूपं थःगु
शरीरयागु स्वीनिगू भागय् ध्यान यानाः थःगु आत्मभावय् क्षय-
व्यय ज्ञानयागु विचार याना यंकूबले गुलिचां ई मदुवं गुरु जुया
च्वंपि भिक्षुपि स्वया नं ह्लापालाक व उपासिकां श्रोत्तापत्ति,
सकृदागामी व अनागामीयागु स्वंगू मार्ग व स्वंगू फलयात लाभ
याना काल । उहा उपासिकायात अनुत्तर मार्ग फल नापं प्रति-
सम्भदा प्यंगू व लौकिक अभिज्ञा समेत नं प्राप्त जूगु जुल ।

**मातिक माताया गुण उपकारं यानाः सकल भिक्षुपि
अरहन्त मार्ग व फलय् प्रतिष्ठित जुयाः तथागतया
समक्ष वनाः निवेदन याःगु**

उपासिका मातिक मातां अनुत्तर मार्ग फल सुखं दनाः
दिव्य चक्षुं स्वयाः “जिमि पुत्रपिसं गुबले थ्व धर्मयात अबबोध
यात खनी” धकाः बिचाः याना स्वःबले भिक्षुपि सकलें राग, द्वेष,

मोह सहितपि जुयाचन । थुमिके विपश्यना ध्यान तक नं मदुनि
धकाः सीका काल । अले हाकनं “जिमि पुत्रपिके अरहत्वया
उपनिश्चय दु ला कि मदु ले” धकाः विचार याना स्वत । भिक्षु-
पिके अरहन्त मार्ग व फल लाभ यायेगु उपनिश्चय चाहि दु खनी
धकाः खंकल । अले थुपि भिक्षुपिन्त शयनासन अनुकूल जकं
मदुला कि छु धकाः विचार याना स्वःबले शयनासन अनुकूल दु
धयागु खंकाः पुद्गल अनुकूल जकं प्राप्त मजुल ला कि धकाः
विचार याना स्वःगु बखते पुद्गल अनुकूल नं दु धइगु खंकल ।
किन्तु आहार अनुकूल जकं प्राप्त मजुल ला कि छुले धकाः हाकनं
विचार याना स्वःगु बखते आहार अनुकूल इमित प्राप्त मजू
खनी धकाः सीका काल । अबलेसानिसें उहा उपासिकां अनेक
प्रकारयागु खाद्य अनेक प्रकारयागु अग्ररसं युक्तगु भोजन दयेकाः
भिक्षुपिन्त थःगु छ्ये निमन्त्रणा यानाः पुण्यानुमोदन यासे “भन्ते !
छलपोलपिन्त छु छु यः, कयाः भपिया विज्याहुँ” धकाः अर्पण
याना विल । भिक्षुपिसं इच्छानुसार यवागू आदि भोजन कयाः
भप्यूसैलि इमित अनुकूलगु आहार प्राप्त जुयाः चित्त नं एकाग्र
जुल ।

भिक्षुपिसं थये एकाग्रगु चित्तं विपश्यनाया अभ्यास बडे
यानाः ताकाल मदुवं हे प्रतिसम्भदा सहित अरहन्त मार्ग व फल
लाभ याना काःगु जुल । अरहत्व प्राप्त याना काये धुंकाः भिक्षु-
पिसं मती ल्वीकल — अहो महाउपासिका ! जिमिगु प्रतिष्ठा जुल ।
यदि जिमित अनुकूलगु आहार लाभ मजूगु जूसा थुगु अत्युत्तमगु
अनुत्तर आर्यं मार्गं फल साक्षात्कार याये फइ मखुगु ज्वी । आः
वर्षावास सिधःगुलि पवारण यानाः भगवान शास्तायाथाय् वने माल ।

भिक्षुपिसं थये मती तथाः तथागतयागु दर्शन यायेगु इच्छा
जूगु खँ महाउपासिकायात न्यंकूसैलि महाउपासिकां नं इमिगु

इच्छायात् सहर्षं अनुमोदनं याताः भिक्षुपिनिगु ल्यू ल्यू वयाः गायी
 पिने तक लस्ववयाः सादर साञ्जलि ह्ला ज्वज्वलपाः “भन्तेपि !
 लिपा लिपा नं जिमित स्वयाः थन ग्रामस विज्याहूँ ।” धकाः
 आपालं प्रिय मधुर वचन खँ ह्लानाः विदावादी जुयाः लिहाँ वन ।

इपि भिक्षुपि नं श्रावस्ती वनाः जेतवन महाविहारे भग-
 वान बुद्धयात् वन्दना याताः छखेलिक्क फेतुना च्वन । भगवान्
 बुद्धं छखेलिक्क फेतुनाच्चर्वापि भिक्षुपि नाप कुशल वार्ता याताः
 न्यना विज्यात - “भिक्षुपि ! छिमित ह्यं फुला ? छु छिमित
 फुकं बाँला जूला ? छिमित भिक्षाद्वारा कष्ट ला मजूला ?”
 भिक्षुपिसं विन्ति यात - “भन्ते ! जिपि सकलें ह्यं फु । फुकं
 बाँला जू । भिक्षाद्वारा कष्ट नं मजू । जिमि मातिक माता
 धयाह्य उपासिकां जिमिगु मनयागु खँ सीकाः “अहो ! जिमित
 थुजागु आहार दुसा ज्यूका धकाः मती तयेगु बखते मती तयागु
 अनुसार हे भोजन दयेकाः दान वीगु खः” धकाः उह्य उपासिकाया
 गुण खँ नं प्रशंसा याताः कन ।

मातिका ग्रामस वनाः भगवान् शास्तापाखें प्राप्त जूगु
 कर्मस्थानया अभ्यास याताः अरहन्त मार्ग फल तक लाभ याताः
 सुखपूर्वक हर्षपूर्वक लिहाँ वयाः भगवान् बुद्धया न्ह्याःने मातिक
 मातायागु गुण खँ निवेदन याता च्वर्वापि थुपि अशैक्ष आर्यपिनिगु
 प्रमुदित वचन न्यनाः प्रभावित जूह्य छह्य भिक्षु मातिक मातायागु
 गुण खँ न्यनाः थः नं वहे ग्रामस वनेगु इच्छा याताः शास्ताया
 समक्ष विधिवत् कर्मस्थान ग्रहण याताः तथागत सम्यक् सम्बुद्ध-
 यात् थः मातिका ग्रामस वने त्यनागु खँ निवेदन याताः जेतवन
 महाविहारं पिहाँ वयाः उगु ग्राम स्वयाः वंगु जुल । कथहं नं
 वनाः मातिका ग्राम थ्योक्षेलि अरहन्तपि बास याता विज्यागु वहे
 आश्रमस दुहाँ वनाः व भिक्षु अन थ्यनेसाथं वहे दिने हे थथे

चिन्तना यात - “ध्व उपासिका जुलसां मने तक्व खँ स्यूहा खः । जि जुलसां तहाक लेँ न्यासि वयागुलि त्यानुयाः भतिचा क्लान्त जुया च्वन । आश्रमे थःह्यं बँ पुइ थाकुया च्वन । अहा ! आश्रम सफा याना बीह्य मनु छह्य उह्य उपासिकां छोया हया व्यूसा गुलि ज्यू खँ !” थःगु छ्येँ च्वं च्वं मातिक माता उपासिकां विचार याना स्वःबले नवागन्तुक भिक्षुं थथे मती तःगु खँ सीकाः “हुँ आश्रमे वनाः सफा याना वा” धकाः छह्य मनु आश्रमे छोया हल । उह्य भिक्षुया हानं लः त्वनेगु प्यास चायाः “जि लःया प्यास जुया च्वन । अहा ! जितः साखःतिया सर्वत दयेकाः छोया हःसा ज्यू खँ” धकाः मती ल्वीकल । उपासिकां वया मनया इच्छानुसार साखःतिया सर्वत नं छोया हल । कन्है खुनु उह्य भिक्षुं सुथ ह्यापानं “जितः पा वंक दयेका तःगु यवागू व ल्वसा सहित छोया हःसा ज्यू” धकाः मती तल । उपासिकां वया इच्छा कथंया यवागूदि ल्वसा नापं छोया हल । यवागू त्वनाः “अहा ! मेगु नयेगु खाद्य पदार्थं नं छोया हःसा ज्यू खँ” धकाः मती तल । उपासिकां अथे हे खाद्य पदार्थं नं छोया हःगु जुल । व भिक्षुं चिन्तना यात - “ध्व उपासिकां जि मती तक्को तक्को वस्तु छोया हल । जि व उपासिकायात छको स्वये द सा ज्यू । अकें जितः नाना प्रकारया रसं युक्तगु भोजन ज्वंकाः उह्य उपासिका थः स्वयं हे वःसा ज्यू खँ ।”

उह्य भिक्षुया चित्तया खँ स्यूहा मातिक मातानं मती तल - “जि पुत्र भिक्षुं जितः स्वयेगु इच्छा याना च्वन । जि वइगु प्रतीक्षा याना च्वन । अकें जि स्वयं छको थौं वने । थुलि मती तयाः माको भोजन ज्वंकाः उपासिका स्वयं आश्रमे वनाः व भिक्षुयात दान बिल । भिक्षुं भोजन याये सिधय्काः थुगु प्रकारं न्यन - “उपासिका ! मातिक माता धयाह्य छ हे खःला ?”

उपासिका - “खः पुता ! मातिक माता जितः हे धाइगु खः ।”

भिक्षु - “छं मेपिनिगु चित्तया खँ स्यूला ?”

उपासिका - “तात ! छु जिके प्रश्न न्यना च्वनागु ला ?”

भिक्षु - “जि मती तयागु सकतां खँ पूरे याना बिल । अकँ जि छंके थ्व प्रश्न न्यना च्वनागु खः ।”

प्रतिसम्भवा प्यंगू व लौकिक अभिज्ञा सहित अनुत्तरगु अनागामी मार्ग फलस सुप्रतिष्ठित जुयाच्चव्ह मातिक मातायाके मानया भावना मदुगु जुयाः अहं भाव छुं हे पिहाँ मवइगु कथं शिष्टतापूर्वक भिक्षुयात लिसः बिल - “तात ! मेपिनिगु मनया खँ स्यूपि भिक्षुपि यक्को दु ।”

भिक्षु - “उपासिका ! जि मेपिनिगु खँ न्यना च्वनागु मखु । छंके न्यना च्वनागु खः । छं मेपिनिगु चित्तया खँ स्यूला ?”

उहा भिक्षु थुगु प्रकारं तप्यंक प्रष्ट रूपं प्रश्न न्योसां नं उपासिकां “जि मेपिनिगु मनया खँ स्यू” धकाः तप्यंक लिसः मव्यूसे जवाफ बिल - “तात ! मेपिनिगु मनया खँ स्यूपिसं थथे हे याइ ।”

मातिक मातायागु लिसः न्यनाः नवागन्तुक भिक्षु चिन्तना यात - अहो ! थ्व बडो हे भयानकगु ज्या जुल । पृथग्जन धयापिसं भिगु नं मभिगु नं मती ल्वीकेफु । यदि जि छुं मखुगु खँ मने ल्वीकल धाःसा थुहा उपासिकां दसि सहित खुँयागु आंग्सा ज्वने थें जितः वेइज्जत याये फु । जि थन च्वनां खइ मखु । आः हे बिर्यू वने माल । थुलि मती ल्वीकाः भिक्षुं धाल - “उपासिका ! जि वने त्यल ।”

उपासिका - “आर्य ! छलपोल गन विज्यायेगु ?”

भिक्षु - “उपासिका ! जि शास्तायाथाय् वने त्येना ।”

उपासिका - “आसे भन्ते ! छुं समय थन हे च्वना विज्याहुँ ।”

भिक्षु - “उपासिका ! जि थन च्वना च्वने मखुत । आः हे वने ।”

थुलि धयाः उह्य भिक्षु अन आश्रमं पिहाँ वयाः शास्ता-
याथाय् थयंकः वन । शास्ता नं न्यना विज्यात - “भिक्षु ! छ
मातिका ग्राम आश्रमे मच्चसे छाय् वयागु ?”

भिक्षु - “खः भन्ते ! जि अन च्वने मफु ।”

शास्ता - “भिक्षु ! छ छाय् अन च्वने मफु ?”

भिक्षु - “भन्ते ! व उपासिकां मने तःतःगु खँ सकतां स्यू ।
पृथग्जन धयापिसं भिगु नं चिन्तना याये फु । मभिगु नं चिन्तना
यायेफु । यदि जि छुं अयोग्य खँ मती वय्कल धाःसा दसि
सहित खुँयात आंगसा ज्वनेथे उह्य उपासिकां जितः बेइज्जत
यायेफु धकाः मती लुयाः जि अन मच्चसे वयागु खः ।”

शास्ता - “भिक्षु ! छ अन च्वने हे माः ।”

भिक्षु - “भन्ते ! जि अन च्वने मफु । जि अन च्वने मखु ।”

शास्ता - “भिक्षु ! अथे जूसा छं छगूजक रक्षा याये फुला ?”

भिक्षु - “भन्ते ! व छु खः ?”

शास्ता - “भिक्षु ! छं थःगु चित्तयात जक रक्षा या । चित्त
धयागुयात तच्चवतं रक्षा याये थाकु । छं थःगु चित्तयात वशे
तये फय्कि । मेगु छुं मने तयेमते । चित्तयात वशे तये थाकु ।”

थुलि धयाः भगवान शास्तानं थ्व गाथा आज्ञा जुया
विज्यात -

**दुन्निग्गहस्स लहनो, यत्थ काम निपातिनो ।
चित्तस्स दमथो साधु, चित्तं दन्तं सुखावहन्ति ॥**

अर्थ

पलख पलखं उत्पत्ति ज्वीह्य, कजे यानां कजे श्याये
थाकुह्य, थः मन दुथाय् वनीह्य थुजाह्य चित्तयात वशे कायेगु
असल जू । चित्त वशे तःह्मेसित हे सुख ज्वी ।

थुगु देशना सिधःबले भगवान शास्ताया न्ह्यःने मुनाचर्वपि
 आपालं परिषर्दपि श्रोतापन्नादि जूगु जुल । महाजनपिन्त थुगु
 धर्म देशना सार्थक जुल ।

भगवान शास्तानं व भिक्षुयात थुलि अरववाद बियाः -
 “भिक्षु ! हुं छं मेगु छुं चित्ते मतःसे अन हे च्वँ” धकाः छोया
 विज्यात । व भिक्षु शास्तायाथासं अरववाद प्राप्त यानाः हाकनं मातिका
 ग्राम आश्रमे वनाः च्वंवन । पिनेयागु मेगु खँ छुं कल्पना मयासे
 केवल थःगु कर्मस्थान भावनाय् जक चित्त एकाग्र याना च्वन ।
 महाउपासिकां नं दिव्य चक्षुद्वारा स्वःबले स्थविरयात खनाः
 “आः अरववाद बीह्य आचार्य प्राप्त यानाः जिह्य पुत्र हाकनं
 आश्रमस च्वँवल” धकाः थःगु ज्ञानं सीकाः वयात अनुकूलगु
 आहार दयेकाः छोया बीगु यात । अनुकूलगु भोजन सेवन यानाः
 उह्य भिक्षुं गोन्हूचां मदुवं हे अरहन्त मार्गं फल लाभ याना
 काल । अरहन्त मार्गं फलय् सुख अनुभव यानाः भिक्षुया म्हुतुं
 अनायास हे थ्व प्रीति वाक्य पिज्वल - “अहो महाउपासिका !
 जिगु प्रतिष्ठा जुल । जि थ्व महाउपासिकाया कारणं भव दुःखं
 मुक्त जुल ।” थ्वयां लिपा उह्य महोपकारी मातिक माता उपा-
 सिकायात अनं हे प्यंगू आर्य मार्गया बिषयले प्रश्न कनाः उह्य
 भिक्षु अनुपादिशेष निर्वाण धातुद्वारा परिनिर्वाण जुयावन ।

द्वितिसाकार भावना विधि

वर्तिसकोट्ठास (द्वितिसाकार) यागु भावना कायगतास्मृति
 भावनाय् दुथ्याःगु कर्मस्थान खः । थुगु भावना यायेत ह्यापां शून्या-
 गारे वनाः पूर्वपाखे स्वयाः थःगु इन्द्रिययात संयम यानाः मुलपत्ति
 थ्यानाः ह्य तप्यंकाः मिखा तिसिना फेत्वीगु । अनंलि “केसा”
 धकाः मनं मनं धयाः छ्यो लय् च्वंगु सं लुमंकेगु । अनं “लोमा”
 धकाः शरीरे च्वंगु त्रिसिं लुमंकेगु । थये हे “नखा”, “दन्ता”,

“तचो” धकाः पालंपाः धयाः शरीरे च्वंगु लुसि, वा, छ्येगू लुमं-
केगु । अले हानं “केसा” निसें “तचो” तक हे लुमंकेगु । थये
वारम्बार लुमंकाः ह्नि छघौ वा निघौ न्यान्हू तक भावना यायेगु ।
थुकियात अनुलोम धाइ । थये न्यान्हू भावना याये धुंका मेगु न्यान्हू
तक “तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा” धकाः लिकथं लुमंकाः
भावना यायेगु । थुकियात पटिलोम (प्रतिलोम) धाइ । अनलि
मेगु न्यान्हू तक न्ह्यकथं नं लिकथं नं लुमंकेगु । अर्थात् केसा,
लोमा, नखा, दन्ता, तचो तक लुमंके धुंका हाकनं “तचो, दन्ता,
नखा, लोमा, केसा” धकाः लुमंकेगु । थये न्ह्यकथं नं लिकथं नं
लुमंकेगुयात अनुलोम पटिलोम धाइ । थुकथं अनुलोम न्यान्हू,
पटिलोम न्यान्हू, अनुलोम पटिलोम न्यान्हू जम्मा झिन्यान्हू तक
यायेगु भावनायात “तच पञ्चक कम्मट्टान” धाइ । थये हे “वक्क
पञ्चक कम्मट्टान” आदि विभिन्न पञ्चकयात छसिकथं पूर्वक भावना
यायेगु विधि क्वय च्वया तःगु अनुसारं खः ।

थुगु भावना समथ व विपश्यना निथीकथं नं याये ज्यू ।
तर ह्नापां समथयागु हे अभ्यास यायेगुकथं थन उल्लेख जूगुलि
समथ कथं “केसा, लोमा” आदि लुमंकेवले “थ्व अनित्य
खः, दुःख खः, अनात्मा खः” धकाः लुमंका च्वने माःगु मद्दु ।
केवल २।४ सेकेण्डति सं, चिमिसं आदि लुजगंकेव गाः । उद्योग
वीर्यपूर्वक क्रमानुसारं लुमंकु लुमंकु भावना याना यंकेगु खः ।
न्यालाया दुने अर्थात् १५० दिया दुने थुगु तरीकाया च्वनिसें
क्वय् थयंकयागु अद्ययाय क्वचाई । छगू अद्ययाय क्वचाय्वं हाकनं
च्वनिसें क्रमानुसारं भावना याना यंकेगु । एवं प्रकारं गनतक
अप्पना समाधि प्राप्ता ज्वीमखु अनतक कोशिश याना यंकेगु यायेमा ।

अप्पना समाधि लाभ ज्वी न्ह्यः ह्नापां उग्गह निमित्त,
पटिभाग निमित्त लाभ ज्वी । गुगु योगी “केसा, लोमा”

धकाः निमित्त ग्रहण यानाः मनं मनं लुमंकेगु कुतः यानाच्चनी,
 उकियात परिकम्म निमित्त धाद् । शुक्थं परिकम्म निमित्त ग्रहण
 यानाः भावना यायां गथे मनुखं ह्लाः चकंका स्वयेबले ह्लाती
 च्वंगु पतिचात फुक्कं प्रष्ट छुटे छुटे ज्वीक खनीगु खः अथे हे सं
 चिमिसं नं भावना यायां छुटे छुटे ज्वीक प्रष्ट रूपं खने दया
 चल कि उग्गह निमित्त प्राप्त जुल धकाः सीकेगु खः । अथे
 प्रष्टं खने दया च्वंगु केसा, लोमा आदि नं अशुभ धकाः खन
 कि पटिभाग निमित्त प्राप्त जुल धकाः सीकेगु । पटिभाग निमित्त
 प्राप्त जुल कि उपचार समाधि प्राप्त जुल, गुगु कि अप्पना
 समाधिया लिक्क लाःगु खः । अनंलि ब साधकयात याकनं हे
 अप्पना समाधि लाभ ज्वी । अप्पना समाधि धयागु प्रथम,
 द्वितीय, तृतीय, चतुर्थ ध्यान खः ।

बत्तिस कोट्टासया अर्थ

तच पञ्चक कम्मट्टान

पालि	अर्थ	पालि	अर्थ
१. केसा	- सं	२. लोमा	- चिमिसं
३. नखा	- लुसि	४. दन्ता	- वा
५. तची	- छ्यंगू		

वक्क पञ्चक कम्मट्टान

६. मंसं	- ला	७. ह्लारू	- सेप्पवाज्
८. अट्टि	- व्वयं	९. अट्टिमिज्जं	- स्यः
१०. वक्कं	- जलास्ये		

पप्फास पञ्चक कम्मट्टान

११. हृदयं	- नुगःचु	१२. यकनं	- स्ये
१३. किलोमकं	- पिलि	१४. पिहकं	- अँपि
१५. पप्फास	- स्वँ		

मत्थलुङ्ग पञ्चक कम्मट्टान

१६. अन्तं = तःपुगु आतापुत्ति १७. अन्तगुणं = त्रिपुगु आतापुत्ति
१८. उदरियं = प्वा १९. करीसं = मल
२०. मत्थलुङ्गं = न्ह्यपु

मेदो छक्क कम्मट्टान

२१. पित्तं = पित्त २२. सेहं = खं
२३. पुब्बो = द्वि (घालं पिहाँ वइगु द्वि)
२४. लोहितं = हि २५. सेदो = चःति
२६. मेदो = लाय् चिकं कना वइगु

मुत्त छक्क कम्मट्टान

२७. अस्सु = ख्ववि २८. वसा = दाः
२९. खेलो = ई ३०. सिङ्खानिका = द्वि (त्तासं
पिहाँ वइगु)
३१. लसिका = लाः ३२. मुत्तं = पिसाव

समथ भावनाया रूप्य 'केसा' निसं 'मुत्त' तक
छसिकथं अनुलोम प्रतिलोम भावना
यायेगु भावना विधि

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

तच्च पञ्चक कम्मट्टान

१. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो । (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु ।
२. तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा । (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
३. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा । (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

वक्क पञ्चक कम्मट्टान

४. मंसं, ह्लारु, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं । (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु)
५. वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्लारु, मंसं । (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु)
६. मंसं, ह्लारु, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्लारु, मंसं । (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु)

पञ्चक निगुलि जोडे यायेगु

७. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारु, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं । (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु)
८. वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्लारु, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा । (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु)
९. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारु, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं अट्टि, ह्लारु, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

पप्फास पञ्चक कम्मट्टान

१०. हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फास (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
११. पप्फास, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
१२. हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फास, पप्फास, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं (अनुलोम, प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

पञ्चक स्वंगू जोडे यायेगु

१३. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्जारू, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फास (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
१४. पप्फास, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्जारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
१५. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्जारू, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फास, पप्फास, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्जारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

मत्थलुङ्गं पञ्चक कम्मट्टान

१६. अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
१७. मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
१८. अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

पञ्चक प्यंगू जोडे यायेगु

१९. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्जारू, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फास, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

२०. मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलीमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्ठिमिञ्जं, अट्ठि, ह्लारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

२१. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारू, अट्ठि, अट्ठिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्ठिमिञ्जं, अट्ठि, ह्लारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

मेदो छक्क कम्मट्टान

२२. पित्तं, सेह्वं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

२३. मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्वं, पित्तं (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

२४. पित्तं, सेह्वं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो; मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्वं, पित्तं (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

पञ्चक न्याणू जोडे यायेगु

२५. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारू, अट्ठि, अट्ठिमिञ्जं, वक्क, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं,

- अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, पित्तं, सेह्मं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
२६. मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्मं, पित्तं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्ठिमिञ्जं, अट्ठि, ह्मारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
२७. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्मारू, अट्ठि, अट्ठिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, पित्तं, सेह्मं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो; मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्मं, पित्तं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्ठिमिञ्जं, अट्ठि, ह्मारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

मुत्त छक्क कम्मट्ठान

२८. अस्सु, वसा, खेलो, सिञ्चानिका, लसिका, मुत्तं (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
२९. मुत्तं, लसिका, सिञ्चानिका, खेलो, वसा, अस्सु (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
३०. अस्सु, वसा, खेलो, सिञ्चानिका, लसिका, मुत्तं, मुत्तं, लसिका, सिञ्चानिका, खेलो, वसा, अस्सु (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

केसा निसैं मुत्तं तक भावना यायेगु

३१. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारू, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, पित्तं, सेह्मं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो, अस्सु, वसा, खेलो, सिञ्चानिका, लसिका, मुत्तं (अनुलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
३२. मुत्तं, लसिका, सिञ्चानिका, खेलो, वसा, अस्सु, मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्मं, पित्तं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्लारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।
३३. केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं, ह्लारू, अट्टि, अट्टिमिञ्जं, वक्कं, हृदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं, अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, पित्तं, सेह्मं, पुब्बो, लोहितं, सेदो, मेदो, अस्सु, वसा, खेलो, सिञ्चानिका, लसिका, मुत्तं; मुत्तं, लसिका, सिञ्चानिका, खेलो, वसा, अस्सु, मेदो, सेदो, लोहितं, पुब्बो, सेह्मं, पित्तं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं, पिहकं, किलोमकं, यकनं, हृदयं, वक्कं, अट्टिमिञ्जं, अट्टि, ह्लारू, मंसं, तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा (अनुलोम प्रतिलोम न्यान्हू भावना यायेगु) ।

(द्रष्टव्यः—थुगु द्वतिसाकार समथ भावना विधिया उपदेश बर्माया मिथिलानगरया आदरणीय टाउँपुलु आरञ्जिक विश्व-शान्ति महास्थविर नामं प्रसिद्ध जुया विज्याह्य भदन्त

नन्दिय महास्थविरं देशना याना बिज्याकथं थन समु-
ल्लेख यानागु खः ।)

थुगु हे द्वतिसाकार समथ भावनाया अभ्यास यानाः मातिक
माता उपासिका व ख्वीछ्हा भिक्षुपिसं प्रतिसम्भदा सहित लौकिक
अभिज्ञा लाभ याना काःगु थें आत्मभावय् क्षय व्यय ज्ञानयागु
बिचार यानाः विपश्यना भावनायागु अभ्यास याःगु कारणं मातिक
माता उपासिकां अनागामी मार्गं फल लाभ याना काःगु खःसा
ख्वीछ्हा भिक्षुपिसं अरहन्त मार्गं फलतकं लाभ यानाः निर्वाणयात्
साक्षात्कार याना काःगु जुल । अस्तु ।

पेशकार कन्या

“अन्धभूतो अयं लोको तनुकेस्थ विपस्सति ।
सकुन्तो जालमुत्तो'व अप्पो सग्गाय गच्छति ॥”
(धम्मपद - १७४)

अर्थ

“अन्धा जुयाच्चर्वापि थ्व लोकवासीपिमध्ये ज्ञानरूपी मिखा दुपि हा हे जक हु । व्याघाया जालं मुक्त जुया वनीपि झंगःतथे” स्वल्प हे जक थनं स्वर्गं लोकय् वनी ।”

“अन्धभूतो” धयागु थुगु धर्मं देशना शास्ता अग्गालव चैत्यस वास याना च्वना विज्याबले छहा थाज्या थाईहा पेशकार या म्हायाया कारणय् आज्ञा जुया विज्यागु जुल ।

छन्हुया दिनय् आलवी नगरवासीपिसं भगवान् शास्ता आलवी थ्यंकः विज्यानाः अग्गालव चैत्यस विहार याना विज्याबले शास्तायात् निमन्त्रणा यानाः भोजन दान प्रदान यात् । शास्ता नं भोजन सिध्यकाः भुक्तानुमोदन याना विज्यासे आज्ञा जुल -

१. अधुवं मे जीवितं (= जि म्वाना च्वनेगु नित्य मजू) ।
२. धुवं मे मरणं (= मरण ज्वीगु नित्य जुया च्वंगु दु) ।
३. अवस्सं मया मरितव्वं (= अवश्य जि छन्हु सीमानि) ।
४. मरण परियोत्तानं मे जीवितं (= जि म्वाना च्वनागु हे अन्त्ये मरण ज्वीगु निर्मित्त खः) ।
५. जीवित मे अनियतं (= जि म्वाना च्वनेगु निश्चित मदु) ।
६. मरणं मे नियतं (= जि सीगु जक निश्चित खः) ।

थुगु प्रकारं लोकवासीपिसं मरणानुस्मृति भावना याना च्वनेमाः । थथे मरणानुस्मृतिया भावना मयाइपि मनूत लिपा मृत्यु थ्यंकः वइवले हलाहल विषधारी सर्प खनाः ग्याःह्य कथि मदुह्य मनुथे मृत्यु खनाः ग्यानाः सन्ताप चायाः ततःसलं हालाः मृत्यु जुया वनेमाली । गुह्य मनुखं नित्य मरणानुस्मृति भावना याना च्वनी, वं तापाकंनिसे वःह्य सर्पयात खनाः ताहाकगु कथि छपु कयाः सर्पयात थिनाः तापाक वांछोयावीथे लिपा मृत्यु ज्वीत्योगु समयले भय त्राश छुं मचासे शान्तिपूर्वक मरण जुया वनी । अके लोकवासीपिसं नित्य मरणानुस्मृति भावना याना च्वनेमाः ।”

महाकारुणिक तथागतयागु थुगु मधुर धर्म देशना न्यनाः मेपि मनूत सकले यथावत् थःथःगु ज्याय् लगे जुया च्वन । किन्तु आलवी नगरया थाज्याकःमिया झिखुदं दुह्य त्यासेचाह्य म्हाय्-मचा छम्हेस्यां तथागतया उपदेश न्यनाः बिचाः यात - “अहो ! बुद्धपिनिगु वचन आश्चर्य खनी । जि नित्य मरणानुस्मृति भावना याना यंकेमाल ।” थुलि बिचाः यानाः व पेशकार कन्या छह्यस्यां चानं ह्लिनं नित्य मरणानुस्मृति भावना याना च्वन । भगवान बुद्ध नं उगु आलवी नगरं पिहाँ बिज्यानाः जेतवन विहारे लिहाँ बिज्यात । थाज्याकःमिया व म्हाय्मचां उखुन्हुनिसे लगातार स्वदं तक नित्य मरणानुस्मृति भावना याना च्वंगु जुया च्वन ।

पेशकार कन्याया कारणे भगवान् बुद्ध विज्यागु

स्वदं लिपा छन्हुया दिनय् शास्ता नं सुथ ह्लापां ध्यान याना विज्यासे बुद्ध चक्षुं लोकयात उपकार याय्गु इच्छां लोक-यात स्वया विज्यागु बखते थाज्याकःमिया व म्हायमचायात खंका विज्यात । व मिसामचायात थःगु ज्ञानया जालय् दुहाँ वना च्वंगु खंका विज्यानाः थ्व कन्या छु ज्वीगु थे धकाः विचार यानाः स्वया विज्यागु बखते थ्व पेशकारी कन्यां जिगु धर्म देशना न्योतांसिसें स्वदंतक मरणानुस्मृति भावना याना च्वन । आः जि आलवी नगरे वनाः थ्व मिसामचायाके प्यंगू प्रश्न न्यनेगु बखते वं लिसः बी । प्यंगू प्रश्नया लिसः व्युगुली साधुकार वियाः “अन्धभूतो” धयागु गाथाद्वारा जि धर्म देशना याये । अले व पेशकारी मय्जु गाथाया अन्त्ये श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित ज्वी । उह्य मिसामचायागु कारणं यानाः आपालं जनपिन्त नं धर्म देशना सार्थक ज्वी धकाः सीकां विज्यात । अकें महा-कारुणिक भगवान् शास्ता न्यासः भिक्षुपिसं चाःहुडकाः जेतवनं पिहाँ विज्यानाः छसीकथं स्वीगू योजन तापाक च्वंगु आलवी नगरया अगालव चैत्य नामक बिहारे थ्यंकः विज्यात । आलवी नगरेच्वरपि मनूनय्सं शास्ता विज्यात धयागु शुभ समाचार न्यनाः बिहारे वनाः निमन्त्रणा याःवन । उगु बखते पेशकारी मय्जु नं शास्ता विज्यात धयागु समाचार न्यनाः थथे मती खँ ल्वीकल — जिमि अबु, जिमि मालिक, जिमि गुरु चन्द्रमा समानगु उज्ज्वलगु मुखमुद्रा जुया विज्याह्य महान् गौतम बुद्ध खः । थनिं स्वदं ह्लापा सुवर्ण वर्ण जुया विज्याह्य शास्तायागु दर्शन प्राप्त जूगु खः । आः हाकनं वसपोलयागु सुवर्ण वर्णगु शरीर दर्शन यायेगु व वसपोलया मुखारविन्दं पिज्जइगु मधुर धर्म देशना न्यनेगु सुअवसर प्राप्त ज्वीगु जुल । थथे धकाः मन लय् लय् ताय्काः हर्षं प्रफुल्लित ज्वीका च्वन ।

थुवले हे लाक्क व पेशकारी मय्जुया वौम्हं कापः थायेगु थाज्याकुथी वनेत म्ह्याय्म्हेसित धाल - “मै ! कारखानाय् मेपिभिगु कापः थायेगु जि तान कसे याना वये धुन । कोलाछि-तिजक कापः थायेगु बांकी दनि । थौं व ज्या सिधय्का छ्वय् । छं तुकि तुलाः याकनं कारखानाय् ज्वना वा ।” थुलि उर्ज बियाः बौह्वा थःगु थाज्याकुथी वंगु जुल । म्ह्याय्म्हं चिन्तना यात - “जि शास्तायागु धर्म देशना न्यौं वने धकाः मती तथा च्वना । जिमि बौ नं धाःसा जितः तुकि नि तुलाः हयाव्यू धकाः धया थकल । जि धर्म देशनानि न्यौं वनेगु ला ? अथवा बौ नं ज्या व्वयाथकूगु तुकि नि तुलाः बी यंकेगुला ?”

अले हाकनं म्ह्याय्म्हं मती ल्वीकल-“यदि ह्लापालाक तुकि तुलाः बी मयंकल धाःसा जिमि बौ नं जितः बो नं बीफु, दा नं दायेफु, सास्ति नं यायेफु । उर्कि ह्लापालाक तुकि नि तुलाः बौयात बिया थके । अनं लिपा धर्म श्रवण यायेत वने माली ।” थुलि मती ल्वीकाः पेशकारी मय्जु पिराचास फयतुनाः तुकि तुला च्वन ।

थुखे आलवी च्वंपि मनूतय्सं भगवान शास्तायात भोजन याके सिधय्काः मात्र कयाः अनुमोदन धर्म देशना न्यनेत फयतुना च्वन ।

पेशकारी कन्यायागु खं न्यनाः निन्दा उपाहास याःगु

महाकारुणिक तथागत नं गुह्य कुलपुत्रीया कारणे जि थनं स्वीगु योजन लँ वया च्वना व मिसामचायात थौं नं धर्म देशना न्यौं वय्गु फूसंद मदया च्वन । वया फूसंद दयेव हे जक धर्म देशना याये धकाः सुम्क हे च्वंच्वना बिज्यात । अथे सुम्क च्वंच्वना बिज्याहा तथागतयात देवता सहित लोकय् च्वंपि सुं छम्हेसिनं नं छुं धायेछाःपि अन दुगु मखू ।

थाज्याकःमिया व म्हाय्मचा नं तुकि तुलाः तुकि पित्रा
छगले तथाः बौयागु थाज्याकुथी वनेत शास्ता सहित अन्य
परिषदपि मुनाच्चंगु थासं तिथं तिथं वना च्चंबले परिषदपिनि
सिथय् च्वनाः हे व मय्जुं शास्तायात तापाकं दर्शन याःगु जुल ।
महाकारुणिक तथागतं नं परिषदपिनि दथुं हे गपः ल्लोनाः व
मिसामचायात स्वया विज्यात । तथागतं थःपाखे स्वया विज्यागु
आकार प्रकारयात विचार यानाः व पेशकारी मय्जुं सीका काल
कि शास्तानं थुज्वगु परिषदपिनि दथ्वी च्वना विज्यानाः नं
जितः स्वया विज्याना च्वन । वसपोलं जिगु हे प्रतीक्षा याना
विज्याना च्वंगु खः । अक्के जि तथागतयागु न्हाःने वनाः दर्शन
याःवने । थुलि मती ल्वीकाः व मय्जु तुकि द्यांचा वय् दिकाः
तथागतया लिक्क वनाः प्रसन्न चित्तं बुद्धयात सादर सगौरव
बन्दना प्रणाम याःवन ।

महाकारुणिक भगवान् शास्तानं व मय्जुयात छाय् अथे
स्वया विज्यागु ले ? तथागतं व मय्जुयात स्वयाः विचार याना
विज्यात । थ्व मिसामचा थनं लिहाँ वनीगु बखते पृथग्जनया
रूपय् मृत्यु जुयाः अनियत गति (स्थिरगु गति मखुगु) जुयाः थौं
मरण ज्वी । जिथाय् वयाः लिहाँ वनीगु बखते श्रोतापत्ति फलय्
प्रतिस्थित जुयाः नियत गति दुह्य जुयाः मरण जुयाः तुषिता भुवने
जन्म काःवनी । व पेशकारी मय्जु वास्तवे उखुन्हुया दिने हे
सीत्योह्य मनू ज्वी धुकल । अथे नं व मय्जुं थःत ज्वनीथे
ज्वनीथे च्चक सत्तिक थ्यंकः वयाच्चव्ह्य मृत्युराजयात खंके सीके
फुगु मखु । अथे जुयाः संसार भवसागरं तरे जुया वनेगु पाखे
हथासं विशेष रूपं वुतः याये माले धुकूगु अवस्थाय् नं व
मय्जु घर गृहस्थीया व्यवहारया जाले तवयनाः संसारया लंपुस
हे ह्लिथथे व्वाय् जुया च्वन । अक्के संसार सत्व प्राणिपिनि प्रति

अनन्त करुणा दुहा वसपोल भगवान् सम्यक् सम्बुद्ध थाःगाः
मदुगु ध्व संसारे अनन्त रूपं चाचा हुलेगु लंपुस लाये त्योह्म
व पेशकारी मय्जुयात उद्धार यानाः अनित्य संसारया वास्तविक
स्वभाव धर्मयात सकल परिषदपिन्त नं बोध याकेगु इच्छा यानाः
व मिसामचायागु ध्यान आर्कषित यायेत थथे स्वया विज्यागु
जुया च्वन । छायाःसा व मिसामचाया उखुन्हुया दिने मृत्यु
ज्वीगु निश्चत जुयाच्वंगु खः ।

थाज्याकःमिया कन्यां तथागतं थःत स्वया विज्यागु संकेत-
यात सीकाः शास्ताया समक्ष वसपोलया खुगू प्रकारया रङ्ग दुगु
रश्मिया दुने दुहाँ वनाः अत्यन्त हर्षं तायाः आदर गौरवपूर्वक
वन्दना यानाः छेले लिकक दना च्वन । अर्थिजाःगु महान् परिषद-
पिनि दध्वी फेतुनाः नोमवासे च्वना विज्याह्य तथागतयात
वन्दना यानाः छेलेलिकक दनेवं भगवान् बुद्धं व मिसामचायाके
प्यंगू प्रश्न न्यना विज्यात गुकिया लिस वं थथे विल -

“हे कुमारी मय्जु ! छ गनं वयागु ?”

“भन्ते ! जि मस्यू ।”

“मय्जु ! छ गन वनेगु ?”

“भन्ते ! जि मस्यू ।”

“मय्जु ! छु छं मस्यूला ले ?”

“भन्ते ! जि स्यू ।”

“मय्जु ! छं स्यूला ले ?”

“भन्ते ! जि मस्यू ।”

थुगु प्रकारं तथागतं व पेशकारी कन्यायाके प्यंगू प्रश्न
न्यना विज्यागुली व मिसामचां तप्यंक जनसाधारणं ध्वीक खःगु
खं प्रष्ट लिसः मय्युगुलि शास्तायात अगौरव अनादर जूगु ताय्-
कूपि अन शास्ताया न्ह्यःने मुनाच्वंपि परिषदपिनि व कन्या खनाः

तँ पिहाँ वल । अर्के तमं आपालं जनपिसं व कन्यायागु निन्दा
उपहास यायेगु थाले यात - भो मित्रपि ! थ्व थाज्याकःमिया
म्ह्याय्मचां तथागत थे जाःह्य आदरणीय महापुरुष नाप हे ख्याः
याय्थे यानाः थः मने वःथे लिसः बियाः खँ ल्लात । तथागतं
'छ गनं वया' धकाः न्यना विज्यायेवं 'जि छ्ये वयागु' धकाः
लिसः बी म्वाला वं ? 'छ गन वनेगु' धकाः न्यना विज्याबले
'जि थः बौया थाज्याकुथी वने त्यनागु' धकाः लिसः बी म्वाला ?

थथे शास्ताया न्ह्यःने च्वनाच्चपि आलवी नगरवासी
लोकजनपिसं व पेशकारी मय्जुयात अनेक प्रकारं निन्दा उपहास
यानाः खँ ल्लाना च्वन । "कुण्ड कुण्ड पानी, मुण्ड मुण्ड बुद्धि"
धयागु पर्वतिया उखाने धया तःथे थ्व संसारया प्राणीपिनि
थःथःगु ज्ञान विवेक व समझं गुलि खन, चाल, गुलि थुल उलि-
या आधारे थःथःगु निस्कर्ष लिकाइगु चलन खः । सुयागुं विषये
खँ ल्लाये न्ह्यः थःगु ज्ञान व अनुभवयात छकोनि दुवाला स्वये
धयागु साधारण मनुपिन्त साव हे थाकुगु ज्या खः । जि ठीक,
जिगु ठीक, जिगु ज्ञान व विचार जक हे ठीक धकाः संकीर्ण
चित्त तयाः सीमित परिमित बुद्धि धाना ज्वीगु वानी दुगुलि हे
साधारण ज्ञान दुपि शैक्ष मनुससें संसारया त्रिलक्षण धर्म स्वभाव
यात खंके, सीके, थ्वीके मफयाः सत्काय् दृष्टि चीकाः थाःगाः
मदुगु थ्व आदि अन्त रहित संसार सागरे कुतुं वना च्वने
मालीगु खः ।

अर्थ प्रकाश याना विज्यागु

पेशकार कन्यां भगवान बुद्धं न्यना विज्यागु प्रश्नया
सन्दर्भे व्युगु लिसःया महत्व व मर्मयात अन उपस्थित परिषदपि
गुलिखेसिनं थ्वीके मफुगु कारणं बुद्धिमती व मय्जुयात नाना

प्रकारं अज्ञानी लोकजनं निन्दा व उपहास याःगुलि भगवान् शास्त्रा-
 नं परिषदपिन्त शान्त याना विज्यासे थाज्याकःमिया उह्य म्हाय-
 मचायात हे लिसःया विस्तृत अर्थ प्रकाश याकेत हाकनं अज्ञा
 जुया विज्यात - “मय्जु ! छंके जि गनं वयागु धकाः प्रश्न
 न्यनाबले छन्त छु प्रश्न न्यन धकाः च्वनाः छं जि मस्यू धकाः
 लिसः वियागु खः, सकल परिषदपिनि न्ह्याःने छं बांलाक कना
 बी माल ।”

शास्तायागु उजं न्यनाः पेशकारी मय्जुं विन्ती यात -
 “भन्ते ! जि नकतिनि जिगु छ्ये वयागु खः धकाला छलपोल
 प्रमुखं थन उपस्थित सकल सज्जनवर्गपिसं नं सिया विज्यागु हे दु,
 जिगु मने जा “छ गनं वयागु” धकाः छलपोलं न्यना विज्यागुया
 मतलव जि ह्लापायागु जन्मय् छु जुयाः गथे जुयाः गन गुगु
 योनी जन्म जुयाः गुगु योनीं गुगु गति च्युत जुयाः थन थुगु
 योनी जन्म जू वयागु खः व छं स्यूला धकाः न्यना विज्यागु थें
 ताया । जि गनं वयाः थुगु लोकय् जन्म काःवयागु खः धकाः
 जि मस्यूगु जुयाः हे प्रथम प्रश्नया लिसःले ‘जि मस्यू’ धकाः
 विन्ति यानागु खः ।” थुगु खँ न्यनाः वयात तथागतं - “साधु !
 साधु ! मय्जु ! जि न्यनागु प्रश्नयात छं बांलाक ध्वीकाः
 लिसः बिल” धकाः प्रथमवार साधुकार विया विज्यात ।

अले हाकनं तथागतं न्यना विज्यात - “मय्जु ! छ
 गन वनेगु धकाः न्यनाबले छं छाय् जि मस्यू धकाः लिसः
 वियागु खः । व खँ नं विस्तारपूर्वक कने माल ।” तथागत-
 यागु निकोगू उजं न्यनाः थाज्याकःमिया कन्यां विन्ति यात -
 “भन्ते ! जि थ्व तुकिपिन्ना ज्वनाः जिभि अबुयागु थाज्याकुथी
 वने त्यनागु खः धयागु खँला छलपोल प्रमुखं थन सकल परिषद-
 पिसं सिया विज्यागु हे दु । छलपोलं जिके थुगु योनि थुगु देह

त्वताः अथवा थनं च्युत जुयाः मृत्यु जुयाः छु ग्रीनी छु गती
गन जन्म काःवनेगु खः धकाः छलपोलं निगूगु प्रश्न न्यना
बिज्यागु थे ताया । जि थनं सिनाः गन गुगु योनी गुगु गती
जन्म जूवनी धयागु खँ जि मरयूगु जुयाः 'जि मस्यू' धकाः
बिन्ति यानागु खः ।" पेशकारी मय्जुया थ्व लिसः न्यनाः
तथागतं "जि न्यनागु प्रश्नयात बांलाक थ्वीकाः छं लिसः बिल,
साधु ! साधु !" धकाः द्वितीयवार वयात साधुकार बिया
बिज्यात ।

तथागतं स्वकोगुवार व मय्जुयाके न्यना बिज्यात -
"मय्जु ! छु छं मस्यूलाले धकाः जि न्यनावले छं छाय् 'जि
स्यू' धकाः लिसः बियागुले ?"

पेशकार कन्यां लिसः बिल - "भगवा शास्ता !
छलपोलं छु छं मस्यूलाले धकाः स्वंगूगु प्रश्न न्यना बिज्यात ।
अथे न्यना बिज्यागुया अर्थ छ सिनावने मानि धकाः स्यूला कि
मस्यू धकाः न्यना बिज्यागु खः धकाः सम्झे याना । जि जि
अवश्य नं छन्हु सी मानि धकाः स्यूगु जुयाः 'जि स्यू' धकाः
बिन्ति यानागु खः ।" अले तथागतं वयात - "जि न्यनागु
प्रश्नयात बांलाक थ्वीकाः छं लिसः बिल" धकाः तृतीयवार नं
साधु ! साधु ! धकाः साधुकार बिया बिज्यात ।

हाकनं भगवान शास्तानं पेशकारी मय्जुयात पुनर्वार
न्यना बिज्यात - "मय्जु ! छं स्यूला ले धकाः न्यनागु बखते
छं छाय् मस्यू धकाः लिसः बियागु ले ?"

पेशकार कन्यां लिसः बिल - "भो भगवान ! प्यंगूगु
प्रश्नया रूपे छलपोलं जिके 'छं स्यूला ले' धकाः न्यना बिज्यात ।
थ्व प्रश्नया अर्थ जि थथे सम्झेयाना कि छं छन्हु सिनावने मानि

धकाला स्यू तर गुबले गन गथे जुयाः मृत्यु ज्वीगु खः व खँ छं स्थूला ले धकाः छलपोलं न्यना विज्यागु खः । जि गुबले गन गुगु अरवस्थाय् अथवा सुथय्, त्तिने, बहनी, चान्हे, तले, कुने, दुने, पिने, थौं वा कन्हे गन गुगु अरवस्थाय् छु जुयाः गथे जुयाः जिगु मृत्यु ज्वीगु खः व खँ जि यथार्थतः मस्यूगु जुया निर्मित 'जि मस्यू' धकाः त्रिन्ति यानागु खः ।" अले वयात तथागतं छं न्यनागु प्रश्नयात वांलाक ध्वीकाः पाय्छि ज्वीक लिसः बिल, साधु ! साधु !" धकाः प्यकोया खुसी नं साधुकार बिया विज्यात । अनं महाकारुणिक तथागतं परिषदपिन्त सम्बोधन यानाः आज्ञा जुया विज्यात - "थ्व १६ दँ तिनि दुह्य मिसा-मचां जि न्यनागु प्रश्नयात ध्वाध्वीकाः गुगु किसिमं लिसः बिलः, व अथे लिसः व्युगुया अर्थतकं छिमिसं उलि हे सीके मफु । छिमिसं मेपिन्त गिजे यानाः दोष बीजक सःमु जुयाच्चन । गुह्यसिके प्रज्ञा चक्षु दइ मखु इपि अन्धा हे समान खः । सुयाके प्रज्ञा रूपी मिखा दई इमित हे जक धात्थेयागु मिखा दुपि धकाः धाई धकाः आज्ञा जुसे थ्व हे प्रसंग नाप स्वाकाः भगवान शास्ता नं अनित्य, दुःख, अनात्माया विषयले ध्वाध्वीक उपदेश कना यंका विज्यासे निम्न गाथा आज्ञा जुया विज्यातः-

Dhamma.Digital

“अन्धभूतो अयं लोको तनुकेत्थ विपस्सति ।
संकुन्तो जालमुत्तो'व अप्पो सग्गाय गच्छति ॥”

अर्थ

“अन्धा जुयाच्चपि थ्व लोकवासिपिमध्ये ज्ञानरूपी मिखा दुपि ह्य हे जक दु । ब्याधाया जालं मुक्त जुया वनीपि अंगत थे स्वल्प हे जक थनं स्वर्गं लोकय् वनी ।”

(३०)

धर्म देशनाया अन्तस पेशकारी मय्जु श्रोतापत्ति फले प्रतिष्ठित जूवन । अनं व थाज्याकःमिया म्हाय तुकि दुगु पिचा ज्वनाः अबुहा ज्यायाना च्वंगु थाज्याकुथी वन । थुबले अबुहा ताने फेतुना हे न्ह्यलं व्वानाच्चन । म्हाय्हासिनं थ्व खँ हांस मयासे हे तुकि दुगु पिचा प्वकूबले तानया कुंचाय ठक्कर नयाः सः वयेक कुतुवन । ताने च्वनाः न्ह्यलं व्वानाच्चंहा अबुहा थ्व आकस्मिक रूपं वःगु सःलं थारान्हुयाः न्ह्यलं चाःबले अनायास हे थःह्यं ह्लातं ज्वनाच्चंगु खिपः इवात्त सालाः तुकि दुगु थूचा थ्वाना छ्वत । तुकि दुगु थूचा बेगं तिन्हुया वनाः व म्हाय्हासित नुगच्ची कःवन । पेशकार कन्या व हे तोडं अनं तुं भाराक्क गोतुलाः मृत्यु जुयावन । अबुहा म्हाय्यात थनेत स्वःबले वयागु हा छह्यं हि वाःवाः वयाः मृत्यु हे जुइ धुकूगु खनाः बौह्यं अति हे शोक सन्ताप यानाः विलाप यायेगु थाले यात । थह्यं न्ह्यलं व्वाना च्वनागु कारणं बेहोसे लानाः अनायास हे तुकि दुगु थूचा आकस्मिक रूपं थ्वाना छ्वयेलाःगुलि तिन्हुया वंगु तुकि कयाः प्राण हे त्याग याना वँहा थः प्रिय पुत्रीयात स्व स्वं ख खं व बौह्यसिया छार्ति हीसे च्वनाः डाह जुयावःगुलि अबोध बालिकापिं छ्वय्थे म्हाय्या नां कयाः विलाप यानाच्चन । किन्तु बौह्यं विलाप यानां मृत्यु ज्वी धुकूहा म्हाय् लिहँ वइगु मखुत । वयागु थ्व असह्य वेदनायात अन शान्त याना वीफुपि नं सुं दुगु मखु । अक्के थःत जूगु थ्व असह्य शोक सन्ताप वेदनायात स्वयं तथागतं जक शान्त याना वी फइ धकाः मती तथाः थाज्याकुथीनिसें लय् ज्वःछि छ्वछवं हे शास्ताया समक्ष अगालव चैत्यस थ्यंकः वनाः उगु दुःखायागु समाचार निवेदन यात - “भगवा शास्ता ! जिगु थ्व शोक सन्ताप शान्त याना विज्याहूँ ।”

भगवान् शास्तानं व थाज्याकःमियात् शान्तवना बिया
 बिज्यासे - "हे उपासक ! आपाः शोक याना च्वने मते । ध्व
 थाःगाः मदुगु संसारस छं थथे हे म्हाय्मचा सिनावंगु कारणं
 मिखां हायेकूगु ख्ववि धाः जक मुंकातल धाःसा ध्वं प्यंगू समुद्रे
 च्वंगु लःयासिनं आपाः जुइ धुंकल जुइ ।" धकाः आज्ञा जुया
 बिज्यानाः ध्व संसारया थाःगाः मदुगु उपदेश बिया बिज्यात् ।
 व उपासकं थःगु शोक सन्ताप सालुया वनेवं भगवान् शास्तायाके
 प्रवज्या फवन । शास्ताया पावें प्रवज्या व उपसम्पदा लाभ
 याना कयाः याकनं हे व उपासक ध्व भव संसारं मुक्त
 जुयावन ।

उरग जातक

“उरगोव तचं जिण्ण . . . ,” धयागु थुगु गाथा भगवान शास्तानं जेतवन विहारे विहार याना च्वना बिज्याबले काय्मचा सीह्म छह्म गृहस्थया कारणे आज्ञा जुया बिज्यागु खः ।

वर्तमान कथा

भगवान शास्ता छन्हु काय् सीह्म गृहस्थया छर्चे बिज्यात । गृहस्थ वयाः भगवानयात वन्दना यानाः छखेलिक्क फयतुत । भगवानं न्यना बिज्यात - “उपासक ! छं दुःख ताय्का च्वना ला ?” उपासकं विन्ति यात - “खः भन्ते ! गुबलेनिसैं जि काय् मन्त उबलेनिसैं जि दुःखं नुगः मँछिका च्वंच्वना ।”

विरह व्यथां दुःखित ज्वीकाच्वँह्म उह्म गृहस्थया शोकपूर्ण लिसः न्यनाः तथागतं आज्ञा दयेका बिज्यात - “उपासक ? गुगु तज्याइगु स्वभाव खः, व तज्याना वनी । गुगु नाश ज्वीगु स्वभाव खः व नाश जुयावनी । थुजागु न छम्हेसित जक ज्वीगु खः, न छगू गामे हे जक ज्वीगु खः । अनन्त चक्रवाल व स्वंगू भवय् नं सी मखुह्म धयापिं सुं छह्म नं दुगु मखु । छगू हे अवस्थाय्सं च्वनीगु छगू हे शाश्वत् संस्कार धयागु नं दुगु मखु । फुक्क प्राणी मरणशील खः, ब्याक्क संस्कार अनित्य खः । पुलापिं पण्डितपिसं नं थः काय्पिं सीबले ‘नाश ज्वी माःह्म नाश जुल’

धकाः मती तयाः छुं दुःख तायाः मख्वः ।” थथे धया बिज्यासे उह्य गृहस्थं प्रार्थना याःगुलिं ह्यापायागु जन्मया कथा कना बिज्यात ।

अतीत कथा

ह्यापा वाराणशी देशय् ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंगु वखते बोधिसत्व वाराणशी देशया ध्वाखासीया गामे ब्राह्मण कुलय् जन्म जुयाः किसान ज्या यानाः जीविका हनाच्चन । वया काय् छह्य म्हाय् छह्य यानाः निह्य मचा दु । कथंहंनं काय् ल्याय्ह्य जुया वसेलि थः कुलयात त्वःह्य भौमचा नं हल ।

इमिगु छ्येँ लहिना तःह्य दासी नापं जम्मा खुइ मनु दु — बोधिसत्व ब्राह्मण, वया जहान, काय्, म्हाय्, भौमचा व दासी । इपिं थवंथवे खूब मिलेचले जुयाः नुगः चकंकाः परस्परे माया दया यानाः च्वनाच्चन । थःगु परिवारयात बोधिसत्वं थथे उपदेश बीगु जुयाच्चन — “छिमित छु लाभ जूगु खः उकीमध्ये दान ब्यू । शीलया रक्षा या । उपोसथ ब्रत च्वं । मरणानु-स्मृति भावना या । थः छन्हु सी मानि धयागु खँ लुमंकि । थ्व प्राणीत सीइगु निश्चित खः । म्वाय्गु अनिश्चित खः, अर्थात् न्हाबले नं सी फु । फुक संस्कार अनित्य खः । उत्पत्ति विनाश स्वतः ज्वीगु क्रिया खः । चां ह्नि अप्रमादी जुयाः होस तयाः जीविका हनेगु या ।”

इपिं न्याम्हं परिवारे दुपिं मनूतसेनं छ्येँया हामायागु उपदेशयात ‘ज्यु हवस्’ धकाः ग्रहण यानाः अप्रमादी जुयाः होस तयाः नित्य मरणानुस्मृति भावना यानाच्चन ।

छन्हुया दिने बोधिसत्व थः काय् नापं वुई हल चलेयाना च्वन । काय्म्हं ज्ञाः लिक्कायाः छ्वयेका च्वन । अन हे नापं

प्वाले विषादि सर्पं छद्मं दुग् जुयाच्चन । ज्ञाः छ्वयाच्चंगु क्
सर्पया मिखाय् लाःगुलि वं तं पिकयाः थःगु प्वालं पिहाँ वयाखतं
थ्व मनूया पाखें जितः भय दु धकाः बिचाः यानाः डसे यानाः
स्यानाबिल । सर्पं न्याःगु तोडं व काय्हा अन हे सिनाः ग्वतूवन ।
बोधिसत्वं थः काय्पाखे लिफः स्वःबले काय्हा ग्वतुला च्वंगु खनाः
बयलयात दिकाः स्वःवंगु वखते काय्म्हं प्राण त्याग याये धूंकूगु
सियाः वयात छमा सिमाक्वे तयाः तुयुगु कापतं त्वपुना बिल ।
भः अति प्रियहा याकः काय् मन्तं नं बोधिसत्वं न ख्वल, न हाल ।
केवल संसारया अनित्यताया नियमयात लुमंकाः तज्याइगु स्वभाव
तज्यात, सीमाःगु स्वभाव सीत, व्याक्क संस्कार अनित्य खः,
मरणशील खः धकाः बिचाः यानाः वं हल चले यानाच्चन ।

थुबले थःगु वुपाखे थःहा विश्वासिहा मनू छद्मं वःगु खनाः
वयाके न्यन - “भाजु ! छ्ये” ज्ञायेगु खःला ?”

“खः” - व मनुखं लिसः बिल ।

ब्राह्मण - “अथे जूसा जिमिगु छ्ये” वनाः जिहा ब्राह्मणी-
यात ह्लापाथे” निम्हेसित नयेगु ह्येमते । छद्मं मनूयात जक हि
धकाः धया व्यू । ह्लापा भ्वातिनं जक नसा हइगुली आः प्यहा
शुद्धगु वस्त्रं पुनाः नस्वागु स्वाँनं ज्वना वा धकाः धयाव्यू ।”

व मनून “हवस्” धकाः ब्राह्मणीयाथाय् वनाः अथे हे धाःवन ।

ब्राह्मणीनं न्यन - “भाजु ! छित थ्व खँ सुनां धाल ?”

मनू - “आर्ये ! ब्राह्मणं ।”

कलाःह्यं सिल कि वया याकः काय् मन्त । तर अथेजूसं
व माँहिसियां नुगः मँछिका मच्चं । थुकथं थःगु चित्तयात बांलाक
दमन यानाः शुद्धगु वस्त्रं पुनाः नस्वागु स्वाँ, धुँ धुपाय् ज्वनाः
नयेगु ज्वनाः बांकी परिवारपि सकलें मुनाः नापं बुई थ्यंकःवन ।
इपि सुं हे मच्च, न सुं हे हाल । इपि थ्यनेवं बोधिसत्वं गन

काय्हासिया शव तयातःगु खः अन हे सिमाथा किचले च्वनाः
 ह्लिनसिया नयेगु नल । नये धुंका सकलें मिलेजुयाः सि कया हयाः
 चित्ताय् तयाः धुं, धुपाय्, स्वानं पूजा यानाः चित्ताय् मि तयाः
 अन्तिम संस्कार यात । इपि सुनांनं हे मिखां ख्ववि छफुति हे
 महाय्कू । सकस्यां सीमानिगु संसारया स्वभावयात जक लुमंकाः
 मरणानुस्मृति भावनाया अभ्यास यानाच्वन । इनिगु शीलया तेजं
 इन्द्रया आशन क्वानावल ।

जितः इन्द्रया भुवनं लिकायेत्योह्म मनु सु खः धकाः
 देवराज इन्द्रं विचाः याना स्वःबले बोधिसत्व ब्राह्मणपिनिगु गुणया
 तेजंजक इन्द्रया आशन क्वाना वःगु खः धकाः सीकाकाल । थ्व
 खनाः देवराज इन्द्र प्रसन्न जुयाः इमित सिंहनाद यानाः इनिगु
 छ्ये सप्तरत्नं जायेका वीमाल धकाः इन्द्र भुवनं कुहाँ वयाः दाह
 संस्कार यानाच्वंगु थासे छथाय् दनाः थथे न्यन-

इन्द्र - “भाजु ! छु याना दियागु ?”

बोधिसत्व - “स्वामी ! मनु छह्म उनाच्वना ।”

इन्द्र - “जितःला थथे च्वं कि छं मनु उना च्वंगु मखु ।
 वरु मूग छम्ह स्यानाः उना च्वंगु ज्वीमा ।”

बोधिसत्व - “मखु स्वामी ! मनु हे उना च्वनागु खः ।”

इन्द्र - “अथेजूसो सुं शत्रुयात उनाच्वंगु ज्वीमा ।”

बोधिसत्व - “स्वामी ! शत्रु मखु, थःह्म काय्यात उनाच्वना ।”

इन्द्र - “अथे जूसो मयःह्म काय् ज्वी का ।”

बोधिसत्व - “स्वामी ! सीम्ह मनु जितः अति हे यःह्म
 काय् खः ।”

इन्द्र - “अथे जूसो छि छाय् मख्वयागु ?”

बोधिसत्वं थः मख्वयागु कारण कनाः ह्मापांयागु गाथा
 च्वनाः न्यंकल -

उरगोव तचं जिण्णं हित्वा गच्छति सं बनुं
 एवं सरीरे निब्भोगे पेते कालकते सति ॥१॥
 डह्यमानो नजानाति जातिनं परिदेवितं
 तस्मा एतं न सोचामि गतो सो तस्सया गति ॥२॥

अर्थ

“गथे सर्पं थःगु (सर्पया) लं त्वतावनी, अथे हे प्राणीं
 थःगु शरीर त्वतावनी । थुगु प्रकारं भोगहीन शरीर त्वतावनेवं
 वयात उनाल्लवइ । अजे थःथितित रुवःगु वं सी मखु । उकिं जि
 नुगः मच्छिका मच्चवना । वया गुगु गति खः अन वन ।”

इन्द्रं बोधिसत्वया खं न्यनाः ब्राह्मणीयाके न्यन - “माँ !
 छं व सु परे जू ?”

ब्राम्हणी - “स्वामी ! झिला प्वाथय् तथाः दुरु त्वंकाः ह्ला-
 तुति चुइ फय्काः हुर्कयाना तथाह्य काय् खः ।”

इन्द्र - “माँ ! बौह्मला मिजं जुया मखवल धाये । तर
 मांया नुगः ला नाइसे क्यातुसे कोमल ज्वी । छ छाय्
 मखवयागु ?”

मांमहं थः मखवयागु कारण कसे थ्व निपुमु गाथा न्यंकल -

अनब्भितो ततो आग अन नुञ्जातो इतो गतो,
 यथागतो तथागतो तत्थ का परिदेवना ॥१॥
 डह्यमानो नजानाति जातिनं परिदेवितं,
 तस्मा एतं न सोचामि गतो सो तस्सया गति ॥२॥

अर्थ

(३७)

“मसतुकं (स हे मसतुकं) हे अनं वल, मन्योसे थनं वन । गथे वल अथे वन । उकिं ख्वयेमाःगु छु दु ? उकाच्च्वंहां थःथिति ख्वःगु सी मखु । उकिं जि वयागु शोक मयाना । वयागु गुगु गति खं अन वन ।”

देवराज इन्द्रं ब्राह्मणीया खँ न्यनाः केहे ह्यसिके न्यन - “मय्जु ! छं व सु परे जू ?”

केहे - “स्वामी ! जिमि दाजु खः ।”

इन्द्र - “मय्जु ! केहेपिनि दाजुपिं नाप माया दइ । छ छाया मख्वयागु ? वं थः मख्वयागु कारण ककं निपु गाथा न्यंकल -

सके रोदे कीसा अस्सं तस्सा, मे किं फलं सिया,
जाति मित्ता सुहज्जानं भीय्थो नो अरती सिया ॥१॥

डह्यमानो नजानाति जाति नं परिदेवितं,
तस्मा एतं न सोचामि गतो सो तस्सया गति ॥२॥

अर्थ

“खवल धायेवं गंसी जुया वनी । उकिं जिताः छु फाइदा ज्वी ? थःथिति व मेपिं हितचिन्तकपिनि यइ मखु । उकाच्च्वंहां थःथितित ख्वःगु सी मखु । उकिं जि शोक मयाना । वयागु गुगु गति खः अन वन ।”

इन्द्रं केहे ह्यसिया खँ न्यने धुंका भौमचायाके न्यन - “मय्जु ! व छं सु परे जू ?”

भौमचा - “स्वामी ! जिमि भाःत ।”

इन्द्र - “भाःत मदे धुंका गिसा विधवा ज्वी । अनाथ ज्वी । छ छाया मख्वयागु ?”

भौमचां नं थः मख्वयागु कारण ककं निपु गाथा न्यंकल -

(३८)

यथापि दारको चन्दं गच्छन्तं अनुरोदति,
 एवं सम्पद मेवेतं योपेत मनुसोचति ॥१॥
 डह्यमानो न जानाति जाति नं परिदेवितं,
 तस्मा एतं न सोचामि गतो सो तस्सया गति ॥२॥

अर्थ

“गथे मचां न्ह्यानाच्चवंगु चन्द्रमा खनाः व कायेत ख्वइ,
 सिनावपि खनाः ख्वयगु नं व मचाथे हे खः । उकाच्चव्हं
 थःथिति ख्वःगु सीमखु । उकिं जिं शोक मयाता । वयागु गुगु
 गति खः अन वन ।”

देवराज इन्द्रं भौमचाया खँ न्यनाः दासीयाके न्यन -
 “नानि ! छं व सु परे जू ?”

दासी - “स्वामी ! जिमि मालिक ।”

इन्द्र - “निश्चय नं वं छन्त दुःख बियाः, दायाः ज्या याकीगु
 ज्वी । उकिं छं मने तल कि व सीगु बाँलात । उकिं
 मख्वयागुला ?”

दासी - “स्वामी ! अथे धया विज्याये मते । वय्कः उजाहा
 मखु । क्षमा, मैत्री व दयां युक्तहा जिमि मालिकया
 काय् नुगलनिसे जिं लहिना तयाहा जिमि काय्थे ख ।”

इन्द्र - “नानि ! छ छाय् मख्वयागुले ?”

व दासी नं थः मख्वयागु कारण ककं निपु गाथा न्यंकल -

यथापि उदककुम्भो भिन्नो अप्पटि सन्धियो,
 एवं सम्पदमेवेतं यो पेत मनु सोचति ॥१॥
 डह्यमानो न जानाति जाति नं परिदेवितं,
 तस्मा एतं न सोचामि गतो सो तस्सया गति ॥२॥

(३६)

अर्थ

“गथे तज्यागु लःघः हानं स्वाये फैमखु । (उकिया खय् ख्वयेगु बेकार ज्वीगु खः) । सीम्हेसिया निम्ति ख्वयेगु नं अथे हे खः । उकाच्चव्हं थःथिति ख्वःगु सीमखु । उकि जि शोक मयाना । वयागु गुगु गति खः अन वन ।”

देवराज इन्द्रं बोधिसत्व ब्राह्मणया सकल परिवारया मनू-
तय्गु खँ न्यनाः खुशी जुयाः धाल - “छिमिसं अप्रमादी जुयाः
मरणानुस्मृति भावनाया अभ्यास यानाचवन । आवंनिसं छिमि
थःपिसं ज्या याना नये म्वाल । जि देवराज इन्द्र खः । जि
छिमिगु छ्ये सप्तरत्नं भरिपूर्णं ज्वीक जायेका विइ । छिमिसं
दान व्यू, शील रक्षा या, उपोसथ व्रत च्वं, अले अप्रमादी जू ।
इमित थथे उपदेश बियाः इमिगु छ्ये अपार धन सम्पत्ति जायेकाः
इन्द्र थःगु भुवने लिहाँ वन ।

भगवान शास्ता नं थ्व जातकया खँ कनाः सत्यया प्रकाश
यानाः जातके मिले याना विज्यात । सत्यया प्रकाश ज्वीवं
गृहस्थ श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जुल । उगु समयया दासी
खुज्जुतरा खः । म्हाय् उत्पल वर्णा खः । काय् राहुल खः ।
मां खेमा खः । ब्राह्मण ला जि हे खः ।

पेशकार कन्या व ब्राह्मण बोधिसत्वया परिवारजनं अभ्यास
यानाचवंगु मरणानुस्मृति भावना गुगु खः व क्वय् उल्लेख याना
चवनाः-

संक्षिप्त मरणानुस्सति भावना

पालि	अर्थ
१. अधुवं मे जीवितं	= जि म्वाना च्वनेगु नित्य मजू ।
२. धुवं मे मरणं	= मरण ज्वीगु नित्य जुयाच्च्वंगु दु ।
३. अक्खं मया मरितव्वं	= अवश्य जि छन्हु सीमानि ।
४. मरण परिशोसानं मे जीवितं	= जि म्वाना च्वनागु हे अन्त्ये मरण ज्वीगु निर्मित्त खः ।
५. जीवितं मे अनियतं	= जि म्वाना च्वनेगु निश्चित महु ।
६. मरणं मे नियतं	= जि सीगु जक निश्चित खः ।

मरणानुस्सति भावना

पवातदीप तुल्याय सायुसन्ततियावद्धयं
 परूपमाय सम्पस्सं भावये मरणस्सति ।
 महासम्पत्ति सम्पत्ता यथा सत्ता मता इध,
 तथा अहं मरिस्सामि मरणं मम हेस्सति ।
 उप्पत्तिया सहेवेदं मरणं आगतं सदा,
 मरणत्थाय ओकासं वधको विय एसति ।
 ईसकं अनिवत्तन्तं सततं गमनुस्सुकं,
 जीवितं उदया अत्थं सुरीयो विय धावति ।

विज्जु बुब्बुल्प उस्सा'व जलरासि परिक्खयं,
 धातकोव रिपु तस्स सब्बत्था'पि अवारियो ।
 सुयस्सत्थाम पुञ्जिद्धि बुद्धि वुड्ढि जिनद्वयं,
 घातेसि मरणं खिप्पं कातुमादिसके कथा ।
 पच्चयानञ्च वेकल्या बाहिरज्झत्तु पद्दवा,
 मरामोरं निसेसा पि मरमानो अनुक्खण'न्ति ।

नेपाल भाषां मरणानुस्सति भावना

फय् वैच्चंथाय् च्यानाच्चंगु, मत सीथेँ थ्व देहनं ।
 आयु फुनाः क्षय जुयाः सिना वनीगु निश्चय ॥
 उकिं मेपिं सीगु खकाः, थः नं सिना वनी धका ।
 मरणानुस्मृति यात, यायेमाः भावना ह्विथं ॥१॥
 महासम्पत्तिशालीपिं, प्राणीपिं नं सिनाच्चन ।
 वथेँ जिनं अवश्य हे, छन्हू सिना वनी तिनि ॥२॥
 उत्पत्तियागु ल्यू ल्यू हे, मृत्यु सदां वयाच्चनी ।
 स्यायेत वःह्माँ लिच्छु ल्यूथेँ, मृत्युं जितः लिना च्वन ॥३॥
 मट्ठिक न्हाःवना च्वंहा, सूर्य उदययां लिपा ।
 अस्ते जुया वनीथेँ हे, मृत्यु पाखे वना च्वन ॥४॥
 पल्पसा व लः प्वः प्वचा, लखे सालागु धोः हानं ।
 सितु घाय्'या च्वकाय् च्वंगु, लः फुति शिघ्र तंगुथेँ ॥
 तना वनीगु थ्व देह, वथेँ मृत्युयात थन ।
 स्याः वःह्माँ शत्रुयात थेँ, सुनानं पने फँ मखु ॥५॥
 यशस्वी, बल ब पुण्य, ऋद्धि बुद्धि दुपि उपि ।
 बुद्ध, प्रत्येक बुद्धपिं, नापं मृत्युं वचे मजू ॥
 उकिं जिथेँ जाहा व्यक्ति, मृत्युं मुक्त जुइ गथे ॥६॥

म्वाय्तः माःगु प्रत्यय नं विरूप ज्वीगु व हानं ।
 पिनेया शस्त आदि व, रोग आदि उपद्रवं ॥
 मिखाफुति याय् मलावं, क्षण क्षणे सिनाच्चन ।
 थुजागु थ्व देह धका, यायेमा भावना ह्निथं ॥७॥

(पद्यकारक - धमं रत्न, त्रिशूली, तःजाफः)

मरणानुस्मृति भावनाया फल

१. चानं ह्निनं त्राश व संवेग उत्पन्न ज्वी । प्रमादी ज्वीमखु ।
२. स्वंगू भुवनं सुखगु स्थान मखु धकाः धारणा ज्वी । भव तृष्णा दइ मखु ।
३. थःगु जीवनया माया दइ मखु । लोभय् लानाः मृत्यु ज्वीगु भय कम ज्वी ।
४. मभिगु ज्या धाक्व यायेत निन्दा याइ । मरण ज्वी न्ह्यः कुशल कर्म, कर्म निमित्त वा गति निमित्त प्राप्त ज्वीगु सम्भावना प्रवल ज्वी ।
५. अनुचित तरीकां धन सम्पत्ति मुंकेगु प्रवृत्ति कम ज्वी ।
६. थःत याइगु मान सम्माने आशक्त ज्वी मखु ।
७. व्याक्क संस्कार अनित्य खः धयागु धारणा स्वतः जुया वइ ।
८. व्याक्क संस्कार दुःख खः, व्याक्क धर्मत अनात्मा खः धयागु विचार क्रमशः लुया वइ ।
९. मरणासन्न अवस्थाय् छूं भय त्राश मदय्क सुरा जुयाः बेहीस मज्वीक शान्त स्थिर चित्त जुयाः मृत्यु ज्वी ।
१०. थुगु हे जन्मे निर्वाण प्राप्त याय् मफुसां भनुष्य भिगु गती वनी ।

त्रिशरण गमनया आनिशंस

मूचमिः- टाउंपुलु अरण्यिक विश्वशान्ति महास्थविर
मिथिला नगर, वर्मा

बुद्ध, धर्म व सङ्घयागु त्रिशरण गमन धयागु मचानिसे
कयाः न्हाह्य व्यक्ति नं पालन याये योग्यगु धर्म खः । न्हाह्य-
सिनं नं छुं हे फुके म्वाय्क छुं हे दुःख कष्ट सिये म्वाय्क त्रि-
शरण ग्रहण याये फु । त्रि-रत्नया शरण गमन यायेगु विधि
थुकथं खः -

१. बुद्ध, धर्म, सङ्घ धयागु त्रि-रत्नयात श्रद्धां बिलिबिलि जाःगु
चित्तं थःगु शरीर अर्पण यायेगु ।
२. बुद्ध, धर्म, सङ्घ धयागु त्रि-रत्नया आधार भरोसा कायेगु ।
३. बुद्ध, धर्म, सङ्घ - त्रि-रत्नया शिष्यत्व ग्रहण यायेगु ।
४. बुद्ध, धर्म, सङ्घ - त्रि-रत्नयात आदर गौरव तयेगु ।

उगु प्यंगूमध्ये बुगुं छगु प्रकारं शरण वन धाःसा वयात
“शरण वंहा” धाइ ।

लोकय्.बुद्ध, धर्म, सङ्घ धयागु रत्न स्वंगू मेमेगु रत्न-
मध्ये दकले उत्तमगु रत्न जुया च्वन । उगु स्वंगू रत्नसिकं च्वय्
लाःगु उत्तमगु रत्न मेगु छुं मदु । थुकथं महोत्तम जुयाच्वंगु रत्न

स्वंगुयात् “अत्तसमं पेमं नत्थि” (अर्थात् थःसिकं प्रेमहा मेपि सुं म्दु) धयातःगु अनुसारं थःत दकले यःगु थःगु स्कन्ध शरीर-यात् अर्पण यायेगुलि महानिशांस दइगु जुयाच्चन । उकि बुद्ध थथे आज्ञा जुया विज्यागु दु -

अत्तानं निध्यातेत्वा दिन्नत्ता ।

सरण गमनं महप्फलत्तरंति बुत्तं ॥

(अंगुत्तर निकाय अट्ठकथा पाना २७२)

शब्दार्थः—

अत्तानं = थःगु शरीरयात्, निध्यातेत्वा = अर्पण यानाः, दिन्नत्ता = प्रदान याःगु कारणं, इदं सरण गमनं = थ्व शरण गमनं, महप्फलत्तरंति = अत्यन्त महान् फल दइ धकाः, बुत्तं = वना विज्यात् ।

भावार्थः—

“त्तिरत्तनया प्रति विश्वास तथाः थःगु शरीरयात् अर्पण यानागु शरण गमनया आनिशांस महान् फलदायक जुयाच्चन ।” फल वीगु थुकथं खः -

हिंसतीति सरणं - धकाः देशना याना तःगु अनुसारं ‘सरण’ या अर्थ ‘क्वत्येला तइगु’ ‘विनष्ट याइगु’ खः । छुकियात् क्वत्येला तइगु, विनष्ट याइगु ? भय अन्तराययात्, त्ताश ज्वीगु-यात्, शारीरिक, मानसिक दुःखयात्, अपाय दुर्गती वनीगुयात् क्वत्येला तइगु विनष्ट यइगु खः । अर्थात् त्रिशरणे स्थिर जुया च्चंहासिया गुगु भय अन्तराय, त्ताश, शारीरिक मानसिक दुःख वइगु खः उकियात्तनं, हाकनं नर्कं, तिर्यकं, प्रेत, असुर धयागु प्यंगू अपाय दुर्गती वनीगुयात् नं पना तइगु विनाश याइगु जुया निम्ति ‘हिंसतीति सरणं’ धाःगु खः ।

(४५)

थुलिजक मखु । देवलोके वनीगु बखते नं त्रिशरण वँह्य
 देवता व मवँह्य देवता समान मजुस्य यक्व फरक जुयाच्चन ।
 त्रिशरण वँह्य देवताया त्रिशरण मवँह्य देवतायासिकं झिगू आनि-
 शंस अपो दइ । गथे कि -

दिब्बेन आयुना वण्णेन,
 सुखेन यसेन आधिपतेय्येन,
 दिब्बेहि रूपेहि सद्देहि,
 गन्धेहि रसेहि फोट्टब्बेहि ।

(सलायतन संयुत्त सक्कसुत्त)

धयातःगु पालि अनुसारं देवतापिनि (१) आयु ताहाकः
 ज्वीगु, (२) वर्ण बाँलाइगु, (३) सुख ज्वीगु, (४) परिवार
 आपा दइगु, (५) आधिपत्य (अधिकार) दइगु, (१) बाँलागु
 रूप, (२) बाँलागु शब्द, (३) बाँलागु गन्ध, (४) बाँलागु
 रस, (५) बाँलागु स्पर्श - थुपि न्यागू आरम्मणे नं वृद्धि ज्वी ।
 थुकथं त्रि-शरण वँह्य देवताया झिगू गुण अपो दइ ।

थुलिजक मखु -

एतं खो सरणं खेमं,
 एतं सरण मुत्तमं,
 एतं सरणमागम्म,
 सब्ब दुक्खा पमुच्चति ।

(धम्मपद)

धकाः आज्ञा जुया विज्याना तःगु अनुसारं शरण गमन धयागुलि
 भय अन्तराय जक हटे ज्वीगु मखु, फुक्क दुःखं मुत्त जुयाः क्षेम

(निर्वाण) नं प्राप्तं ज्वी । ध्यान भावनास विशेष कोशिश याये मफुसां शरण गमनं जक स्थिर जुयाच्चन धाःसा नं मार्गं प्राप्तं ज्वी । उदाहरणया लागि शरण उपासकया खँ न्हःनेतय् बहः जू ।

शरण उपासकया कथा

शरण उपासक बुद्धया हे थःलाह्य व्यक्ति खः । शरण-गमने स्थिर जुयाच्चंगु कारणं हे वयात शरण उपासक धाःगु खः । तर शरण उपासक तस्सकं अय्ला त्वनेमाःह्य अय्लागुलु जुयाच्चन । सीत्येका तकं हे वं अय्ला मत्वतू । व उपासक मृत्यु ज्वीवं देवलोक्क जन्म जुल धकाः दुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात । थ्व खँय् बुद्धया थःथितिपिसं बुद्धयात उपहास यायेगु शुरू यात । “थ्व अय्लागुलुं मनू हे ह्यसीके मफय्क सीत्येकातकं अय्ला त्वना च्छंहा खः । थुजाह्य मनू सिनाः देवलोकय् वन धयागु खय् जिमित विश्वास मदु ।” थुकथं मनूत थ्वःथ्वः मं पत्ति इमिसं बुद्धयात दोष विद्याच्चन । थ्व खँ छन्हू महानाम शाक्यं बुद्धयात विन्ति याःवन -

महानाम - भगवान शास्ता ! छलपोलया थः तिपिसं छलपोलयात उपहास यानाः निन्दा यानाच्चन ।

बुद्ध - महानाम ! छु कारणं निन्दा यानाच्चन ?

महानाम - भगवान शास्ता ! शरण उपासकं मनू हे ह्यसीके मफय्क मचानिसें कयाः सीत्येका तकं अय्ला त्वनाच्चन । व अय्लागुलु सिनाः देवलोकय् वन धकाः छलपोलं कना बिज्यागु खँय् सुनानं विश्वास मया ।

बुद्ध - महानाम ! शरण उपासक सीत्येकाः श्रोतापन्न जुल । अले मृत्यु पश्चात् देवलोकय् वन । बुद्ध, धर्म, सद्ध धयागु त्तिरत्नयागु गुण अप्रमाण रूपं महान् जुया

चत्रंगु कारणं, हानं त्रिरत्नया गुणयात प्राण हे अर्पण
याना विश्वास यायेफुगु 'अवेच्च पसाद' धयागु श्रद्धा
शरण उपासकयाके दुगु कारणं अय्ला त्वंगु अकुशल
कर्मं वयात पने मफुगु खः ।

बुद्धं थये कना विज्यागुलि सकलसिया शंका निवारण जुल ।

शरण उपासकं त्रिरत्नयात प्राण हे अर्पण याना: विश्वास
गुकथं याये फुगु धा:सा - यदि वयात सुं छहोसिनं "हे शरण
उपासक ! छं बुद्धयात बुद्ध मखु, धर्मयात धर्म मखु, सङ्घयात
सङ्घ मखु धाये ख:सा धा, मखुसा छंगु छ्यों त्वाह्लाना बी"
धाल धा:सा - शरण उपासकं "जिगु छ्यों त्वाह्लाय्सा त्वाह्ला
तर बुद्धयात बुद्ध मखु, धर्मयात धर्म मखु, सङ्घयात सङ्घ मखु
धायेगु साहस जिक्के मडु" धका: लिस: बीह्य मनु ख: शरण
उपासक । (संयुत्त निकाय अट्ठकथा)

ध्व जुल प्राण अर्पण याना: शरण वंगु खँ ।

दरिद्रह्य पवर्गीया कथा

प्राण त्याग याये मफुसां लाभयात जक त्याग याना:
त्रिरत्नयात विश्वास यायेफत धा:सानं ध्यान भावना मयासानं
मार्ग प्राप्त जवी । उदाहरणया लागि - तस्सकं दरिद्रह्य तर
त्रिरत्न शरण वनाच्चह्य छह्य उपासक दु । व उखें थुखें चाचा-
हिला पवना नयाच्चन । व दरिद्रजक मखु कुष्ठरोगी नं खः ।
वयात मेपिसं "छ तस्सकं गरीव जूगुलि पवना नयाच्चन । हानं
छन्त कुष्ठरोग नं जुयाच्चन । छन्त जन्मकाळि नयेत गाक्क लुं,
वह, हिरा, मोति, बी, छंगु रोग नं लायेका बी । छं बुद्धयात
बुद्ध मखु, धर्मयात धर्म मखु, सङ्घयात सङ्घ मखु धा" धाल

धाःसा वं “छं बीगु लुं, वह, धन सम्पत्ति नं जितः माःगु मडु ।
जिगु रोग नं लाःसां मलाःसां थजु तर बुद्धयात् बुद्ध मखु, धर्म-
यात् धर्म मखु, सङ्घयात् सङ्घ मखु धायेगु साहस जिके मडु”
धकाः लिसः बी । थुकथं लाभयात् त्याग यानाः त्रिंशरण वँहा
उह्व गरीव नं श्रोतापत्ति मार्गं फलय् थ्यंगु दु ।

(धम्मपद अट्ठकथा)

उर्कि तस्सकं त्याग याये थाकुगु निगू कारणयात् भगवान् बुद्धं
थये आज्ञा जुया विज्यात् -

“द्वे मा भिक्खवे ! आसा दुप्पजहा, कतमा द्वे ?
लाभासा च जीवितासा च । इमा खो भिक्खवे !
आसा दुप्पजहा ।”

(अंगुत्तर निकाय)

अर्थात् - “भिक्षुपि ! निगू आशायात् त्याग याये तच्चतं
थाकु । छु छु निगू ? लाभय् आशक्त जुयाः प्येपुना च्वनीगु
आशायात् नं, थःगु प्राणय् आशक्त जुयाः प्येपुना च्वनीगु आशा-
यात् नं त्याग याये थाकु । थये त्याग याये थाकुगु निगू कारण
मध्यय् छगू जकयात् त्याग याना शरण वने फत्त धाःसा नं ध्यात्
भावना याये स्वाय्क मार्गं फल प्राप्त ज्वी ।”

“ये केचि भिक्खवे ! मयि अवेच्च पसन्ना सब्बे
ते सोतापन्ना ।”

(अंगुत्तर निकाय)

धकाः देशनाय् वःगु दु । अर्थात् “गुलि नं व्यक्तिपि जिगु प्रति
अचल श्रद्धा तथाः विश्वास याइ इपि फुक्कं श्रोतापन्न हे खः”
धयागु अर्थ जुल ।

उपरोक्त पुद्गलपि त्रिरत्नया प्रति विश्वास तथा च्चैपिमध्ये
दकले च्चेयापि अर्थात् प्रथम श्रेणीयापि पुद्गलपि खः ।

न्हैदं अरहन्त जूहा मनुया कथा

द्वितीय श्रेणीकथया पुद्गलपि नं दु । उदाहरणया लागि - थुगु भद्रकल्पं गिन्ति यायेगु बखते खीछगू कल्प ह्यापा विपस्सी बुद्ध उत्पन्न जुया विज्यात । अबले सनूतयगु आयु छगू लाख दँ दयाचवन । शरण गमन धयागु गुलि गुलि दँ अपो बितेज्वीक वने खनी उलि उलि हे महत्व दइ । उगु बखते छहा गरीवया मिखां मखपि मां-धौपिन्त पालनपोषण यानाचवन । व गरीव तस्सकं दरिद्रगु कारणं छुं हे दान बी मफु, भिक्षु नं मजू, शील नं पालन मया । उकि वया मन तस्सकं दुःख जुयाचवन । अबले छहा भिक्षुं विज्यानाः शरण गमन व्युगुलि व मनु त्रिशरण वंगु जुल । अनलि त्रिशरण वंगु पुण्यं मृत्यु पश्चात् व देवलोक्य वन । इन्द्रजक हे चय्को (८०) पटक जुल । इन्द्रयागु जन्म चय्को पूर्ण ज्वी धुंकाः मनुष्य लोक्य जन्म जूगु बखते प्यंगू द्वीपया अधिपति चक्रवर्ती जुजु ७५ पटक जुल । अनं लिपा प्रदेश राजा, एक राजा जूगु फुकं यायेबले ६१ गू कल्पया दुने प्रदेश राजा एक राजा जूगुया गिन्ति हे मदु अपाय दुर्गती छको हे नं मवं । थथे उत्तमगु भवेजक चाचाहिलाः झी भगवान बुद्ध उत्पन्न जूगु बखते न्हैदँयागु उमेरे हे अरहन्त जुल । वसपोल मचाहा अरहन्तं त्रिशरणया महान् फल महानिर्णस देशना याना विज्यात । भगवान बुद्धं नं अनुमोदन याना विज्यासे त्रिशरणया महानता प्रकट याना विज्यात । थ्व द्वितीय श्रेणीकथं शरण बँहा उपासकया उदाहरण जुल ।

दमिल दायकया कथा

तृतीय श्रेणीकथंयापि पुद्गलपिनिगु उदाहरणया लागि - छगू समये "दमिल दायक" धयाहा छहा दु वं ५० दँतक न्या

(५०)

लायेगु ज्या यानाः जीविका यानाच्चन । न्येदँ बित्ते ज्वीवं रोगं
कयाः लासां दने मफुत । कलाह्यसिनं तुति तीकाच्चन । उगु
बखते छह्य भिक्षु विज्यात । अले कलाह्यं धाल - “स्वामी !
छह्य भिक्षु विज्याना च्वन ।”

दायकः- “हे भद्रे ! न्येदँ दत जि उह्य भिक्षुयात गुबले मख-
नानि । वँ नं जित गुबले मखँ । वयागु गुण उपकार
जिगु प्रति छुं मदु । जिगु गुण उपकार नं वयागु उपरे छुं
मदु धयाब्यु ।”

किन्तु कलाह्यं अथे मघासे - “क्षमा याना विज्याहुँ, भन्ते !”
धकाः धाल ।

भिक्षुः - “उपासिका ! दायकयात गथे च्वं ?”

उपासिकाः - “दायक तस्सकं हे दुर्वल जुयाच्चन । वचेज्वीथें
मच्चं ।”

स्त्रीह्यसिगु वचन न्यनाः दायकप्रति करुणा तयाः व भिक्षु विरामीया
लिवक विज्यानाः लायातःगु आसने फेतुना विज्यानाः न्यन -

भिक्षुः - “दायक ! शील पालन याये मास्ति वःला ?”

दायकः - “पालन याये, भन्ते !”

अले भिक्षुं दायकयात त्रिशरण सहित पञ्चशील बिया
विज्यात । तर पञ्चशील ग्रहण याये मलावं त्रिशरण गमन मात्र
कोचाय्वं हे दायक मृत्यु जुयाः देवलोक्य जन्म जूवन । देवलोक्य
थ्यंकाः ‘जि गथे जुयाः देवलोक्य थ्योंगु’ धकाः वं बिचार यानाः
स्वःबले भिक्षु छह्यसिया प्रेरणां त्रिशरण वनागुया आनिशंस खन ।
‘अहो ! ध्व भिक्षुया गुण उपकार तस्सकं महान् खनी । जि
त्रिशरण वने मात्रं हे देवलोक्य थ्यन । जि आः मनुष्यलोक्य
वनाः उह्य भिक्षुयात दर्शन याये’ धकाः मतीतयाः मनुष्य लोकस
कुहाँवल । अले भिक्षुया सम्मुख दनाः विन्ति यात ।

भिक्षुः - “छ सु ?”

देवताः - “जि छलपोलं त्रिशरण वनेत प्रेरणा बिया बिज्याह्य दमिल दायक खः भन्ते !”

भिक्षुः - “छ आः गन जन्म काः वना ?”

देवताः - “जि चतुर्महाराजिका देवलोक्य् थ्यंकः वना, भन्ते ! थथे चतुर्महाराजिका देव भुवने थ्योंगु छलपोलं बिया बिज्यागु कथं त्रिशरण वनागुलिं खः । छलपोलं बिया बिज्याःगु पञ्चशील तक्कं ग्रहण याये फुगु जूसा वयां च्वे च्वे तावतिस देव भुवनय् थ्यनीगु खः । छलपोलं जिगु उपरे आपालं गुण उपकार याना बिज्यागु दु, भन्ते !” थुकथं दमिल देवपुत्रं भिक्षुया गुणोपकारया प्रकाश यात ।

त्रिशरण व्यूह्य पुद्गलया गुण यक्को दुगु अन्वश्य नं खः । लोकय् बुद्ध, धर्म, सङ्घ, मां-बौ, गुरु - थुपि न्याह्य अनन्त गुण उपकारदुपि खः । उकीमध्ये अनन्त गुण उपकारदुह्य गुरु गुजोह्य धाःसा -

“सरण दायको, सोतापत्ति मग्ग सम्पापको, अरहत्त मग्ग सम्पापको ति तयो आचरिया बहुपकारा’ति आगता” धकाः भगवान बुद्धं देशना याना बिज्यात ।

अर्थात्:-

(१) शरण गमन व्यूह्य गुरु, (२) श्रोतापत्ति मार्गे थ्यके फयेक भावना याकीह्य गुरु, (३) अरहन्त मार्गे थ्यके फयेक भावना याकीह्य गुरु - थथे स्वह्य गुरुपि अनन्त गुण उपकारदुपि धकाः सम्झे ज्वीमा । थुलिजक मखु -

“पब्वज्ज दायको, बुद्ध वचन दायको, कम्मवाचा-

चरियो, सकदागामि मग्ग सम्पापको, अनागामि मग्ग सम्पापको'ति इमे आचरिया पि आगता'

धकाः सत्पुरुषपिसं आज्ञा जुया विज्यागु दु ।

अर्थात्:-

(१) प्रब्रज्या व्यूहा गुरु, (२) बुद्ध वचन कना विज्याहा गुरु,
(३) उपसम्पदा यायेवले कर्मवाचा व्वनीहा गुरु, (४) सकृदा-
गामि मार्गे थ्यके पयेक भावना याकीहा गुरु, (५) अनागामि मार्गे
थ्यके फयेक भावना याकीहा गुरु - थुपि न्याहा गुरुपि नं अत्यन्त
गुण उपकारदुपि धयाः सीकेमा । खँया सिलसिताय् वःगुलि थ्व
कनागु ख । आः शरण गमनयागु खँ हानं स्वाका यंके ।

शरण गमन धयागु च्वे कना वयार्थे दुष्टपिन्त नं विशेष
आधार भरोसा जुयाच्चन । थुकि मभिगु फल पनाः भिगु फल
वी । उकि शरण गमनयात मचांनिसे कयाः बुडा बुढीपि थ्यकं
फुकसिनं ग्रहण याये योग्य जू । तर शरण गमनयात थःथःहानं हे
विश्वास यानाः ग्रहण मयात धासा न्हाहासिनं शरण गमन व्यूसां
नं त्रिशरण वंगु ज्वीमखु । विश्वास तयाः ग्रहण याःसाजक शरण
गमन ज्वी । चैत्य, स्तूप, बुद्ध प्रतिमा आदिया न्ह्यःने ज्वीमा,
थःथःगु हे भाषं थज्वीमा विश्वासपूर्वक श्रद्धापूर्वक शरण गमन
ग्रहण यायेमाः ।

शरण गमन धयागु छको ग्रहण- याये धुनेवं जन्मकाछि
स्थिर जुयाच्चनी । त्रिरत्नया प्रति 'दकसिबे उत्तमगु' धकाः
विश्वास तयाः 'जिगु शरण थ्व हे खः धकाः चित्तय् दयाच्चंतले
वयार्थे शरण गमन स्थिर जुयाच्चनी । उगु चित्तयात मत्वःतु-
तल्ले अथवा बुद्ध उपासक भावयान त्वःताः मेगु धर्मय् मवंतल्ले
शरण गमन स्थिर जुयाच्चनी । गुलि गुलि तहाक समय तक
त्रिशरण वनाच्चनी उलि हे महानिशंस फल दइ । उकि महा-

निशंत दइगु शरण गमन जन्म काःछिया निम्ति उद्देश्य यानाः
धारण यायेत प्रेरणा वियाच्चवना ।

जन्मभरया लागि धारण यायेगु शरण गमन विधि -

१. अज्ज आदिं कत्वा अहं अत्तानं बुद्धस्स निट्ठयादेमि ।
२. अज्ज आदिं कत्वा अहं अत्तानं धम्मस्स निट्ठयादेमि ।
३. अज्ज आदिं कत्वा अहं अत्तानं सङ्खस्स निट्ठयादेमि ।
४. जीवित परियन्तिकं बुद्धं सरणं गच्छामि ।
५. जीवित परियन्तिकं धम्मं सरणं गच्छामि ।
६. जीवित परियन्तिकं सङ्खं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्पि

१. अज्ज आदिं कत्वा अहं अत्तानं बुद्धस्स निट्ठयादेमि ।
२. " " " धम्मस्स " ।
३. " " " सङ्खस्स " ।
४. जीवित परियन्तिकं बुद्धं सरणं गच्छामि ।
५. जीवित परियन्तिकं धम्मं सरणं गच्छामि ।
६. जीवित परियन्तिकं सङ्खं सरणं गच्छामि ।

ततियम्पि

१. अज्ज आदिं कत्वा अहं अत्तानं बुद्धस्स निट्ठयादेमि ।
२. " " " धम्मस्स " ।
३. " " " सङ्खस्स " ।

४. जीवित परियन्तिकं बुद्धं सरणं गच्छामि ।
 ५. जीवित परियन्तिकं धम्मं सरणं गच्छामि ।
 ६. जीवित परियन्तिकं सङ्घं सरणं गच्छामि ।

अर्थ

१. अज्ज आदि कत्वा = थनित्तिसे, अहं = जि, अत्तानं = थःत (थःगु शरीरयात), बुद्धस्स = बुद्ध भगवानयात निययादेमि = अर्पण याना ।

थुगु हे रूपं धर्म व सङ्घयात अर्पण याना धयागु अर्थ जुल ।

४. जीवित परियन्तिकं = जीवन दत्तले, बुद्धं = बुद्ध भगवानया, सरणं = शरण, गच्छामि = वने ।

थुगु हे रूपं धर्म व सङ्घया शरण वने धयागु अर्थ जुल ।

Dhamma.Digital

नव बुद्ध गुण

(जप यायेगु बुद्धया गुंगु गुण)

१. सो भगवा इतिपि अरहं ।
२. सो भगवा इतिपि सम्मासम्बुद्धो ।
३. सो भगवा इतिपि विज्जाचरण सम्पन्नो ।
४. सो भगवा इतिपि सुगतो ।
५. सो भगवा इतिपि लोकविदू ।
६. सो भगवा इतिपि अनुत्तरोपुरिसदम्मसारथि ।
७. सो भगवा इतिपि सत्थादेवमनुस्सानं ।
८. सो भगवा इतिपि बुद्धो ।
९. सो भगवा इतिपि भगवा ।

अर्थ

१. वसपोल भगवान ब्रह्मा, देव, मनुष्यपिसं पूजा याये योग्ग जुया विज्याह्य खः ।
२. वसपोल भगवान सम्पूर्ण धर्मयात छुं शेष वाँकी मत्थं क स्वयम् थःह्यं सीका कया विज्याह्य खः ।
३. वसपोल भगवान विद्या स्वंगू विद्या च्यागू व चरण क्षि-
न्यागूलि सम्पूर्ण जुया विज्याह्य खः ।
४. वसपोल भगवान मृत्यु ज्वीगुलि रहित जुयाचंगु निर्वाण
नगरय् बाँलाक विज्याह्य खः ।
५. वसपोल भगवान लोक स्वंगूयात सीका कया विज्याह्य खः ।
६. वसपोल भगवान ब्रह्मा, देव, मनुष्य, तिर्यक व वेनेय्य

(५६)

प्राणीपिन्त असदिस रूपं सभ्य ज्वीक दमन याना
विज्याह्वा खः ।

७. वसपोल भगवान ब्रह्मा, देव, मनुष्यपिनि गुरू जुया विज्याह्वा
खः ।
८. वसपोल भगवान चतुरार्यं सत्य धर्मयात भिन्न भिन्न छुट्य
छुट्य यानाः सीका कया विज्याह्वा खः ।
९. वसपोल भगवान भाग्य खुगू व गुण अनन्तं सम्पूर्णं जुया
विज्याह्वा खः ।

नव बुद्ध गुणया आनिशंस (बुद्धानुस्सति भावनाया फल)

१. मभिगु क्लेश चित्त हट्य जुयाः भिगु चित्त उत्पन्न ज्वी ।
२. भगवान बुद्धया प्रति श्रद्धा बढे जुयाः स्मृति, प्रज्ञा व
पुण्य बढे ज्वी ।
३. आपालं मन प्रसन्न जुयाः अनेक दुःख, कष्ट व भययात
सह याये फइ ।
४. चैत्य समान जुयाः थःत पूजा याका चवने दइ ।
५. भगवान बुद्ध विज्याना च्वंथे मने जुया चवनी ।
६. हिरी (दुश्चरित्र कार्ये लाज चायेगु) व श्रोतण
(दुश्चरित्र कार्ये लाश चाइगु) दयाचवनी ।
७. भगवानया प्रति चित्त कोछ्वी ।
८. यदि थुगु जन्मय् आर्यं सत्य धर्मयात सीके मफुसा नं
सुगति भुवनय् जन्म काः वनी ।

- भय अन्तराय हटे ज्वीगु जप
१. सिद्धि भगवा अरहं बुद्धो मे सत्तपाकारं
बुद्धं सरणं गच्छामि ।
 २. सिद्धि भगवा अरहं धम्मो मे सत्तपाकारं
धम्मं सरणं गच्छामि ।
 ३. सिद्धि भगवा अरहं संघो मे सत्तपाकारं
संघं सरणं गच्छामि ।

अर्थ

१. भगवान बुद्धयागु अरहं आदि गुंगु गुण न्हेवः पःखाथे जुयाः
जितः रक्षा ज्वीमा । जि बुद्धया शरणे वने ।
२. भगवान बुद्धयागु सु-आख्यात आदि खुगु गुण न्हेवः पःखाथे
जुयाः जितः रक्षा ज्वीमा । जि धर्मया शरणे वने ।
३. भगवान बुद्धया श्रावक संघपिनिगु सुप्रतिपन्न आदि गुंगु
गुण न्हेवः पःखाथे जुयाः जितः रक्षा ज्वीमा । जि संघया
शरणे वने ।

भय अन्तराय हटे ज्वीगु पाठ
(सम्बुद्धे गाथा)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स ।
सम्बुद्धे अट्टवीसञ्च द्वादसञ्च सहस्सके ।
पञ्चसत सहस्सानि नमामि सिरसामहं ॥१॥

(५८)

अप्पका बालुका गङ्गा महन्ता निब्बुता जिना ।
 तेसंधम्मञ्च सङ्घञ्च आदरेन नमामहं ॥२॥
 नमक्कारानुभावेन हित्वा सब्बे उपद्द्वे ।
 अनेक अन्तरायपि विनस्सन्तु असेसतो ॥३॥

अर्थ

तण्हङ्करादि नीच्याह्य बुद्धपि हानं वयां ह्यापा बुद्ध जुया
 विज्यापि क्षिनिद्वः व न्यागू लाख बुद्धपिन्त जि नमस्कार
 याना ॥१॥

गङ्गाय् च्वंगु फिभवः वरू कम ज्वीफु । लोकय् बुद्ध जुया
 विज्याये धुकूपि वयासिकं अप्पो ज्वी, ह्य ज्वी मखु । वसपोल
 बुद्धपिसं देशना याना विज्यागु धर्म व आर्यश्रावकपिन्त नं आदर-
 पूर्वकं नमस्कार याना ॥२॥

वसपोल बुद्ध, धर्म व संघपिन्त नमस्कार यानागु पुण्यया
 आनुभावं सकल उपद्रव हटे जुयाः अनेक प्रकारया अन्तराय
 विघ्न नं छुं हे मलयंक विनाश जुया वनेमा ॥३॥

भय अन्तराय हटे ज्वीगु भावना

(आनापानसति भावना)

सासः दुकायेबले पिकायेबले सासलं थोगु थाय् ह्याय्वा
 सिथे व म्हुतुसि सिथे धकाः निथाय् दु । गुलिसिया ह्याय्वाः
 सिथे चायाच्चनी, गुलिसिया म्हुतुसि सिथे चायाच्चनी । थःत

(५६)

गुण पति बाँलाक चाः उकी ध्यान तयगु । ह्लापां गणना नय
(गिन्तिया रूलं) भावना यायेगु ।

गिन्ति यायेगु विधिः-

सासः दुकायेबले सासलं थ्यूगुयात चायेकाः मनं मनं १
धायेगु । लिपा सासः ह्लायेगु बखते थ्यूगुयात मनं मनं २ धायेगु ।
थुगु हे रूपं ३, ४, ५ तक गिन्ति याना यंकेगु । थुकियात छगू
वार धाइ । छगू वार क्वचालेव हाकनं ह्लापाथे १, २, ३,
४, ५, ६ छगू बढे यायेगु । थुकियात निगू वार धाइ । थथे
स्वंगू वारे ७ तक, प्यंगू वारे ८ तक, न्यागू वारे ९ तक, खुगू
वारे १० तक ह्लायाप्वाःया सिथे थ्यूगुयात चायेका यंकेगु । खुगू
वार क्वचालेव ह्लापाथे शुरू याना यंकेगु । थःगु समय गुलि
दुगु खः उलि समय तक भावना याना यंकेगु ।

मैत्री भावना

१. सब्बेसत्ता अवेरा होन्तु । २. अब्ब्यापज्जा होन्तु ।
३. अनीघा होन्तु । ४. सुखी अत्तानं परिहरन्तु ।

अर्थ

१. सकल सत्त्वपिनि शत्रुभाव मदयेमा ।
२. धन्ना सुत्ता मदयेमा ।
३. दुःख कष्ट मदयेमा ।
४. सुखपूर्वकं थःगु शरीरयात परिहरण याना यंके फयेमा ।

(६०)

च्यागू संवेग

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

हा ! योव्वना जरा अन्ता हा ! विनासा महद्धना ।

हा ! संयोगा वियोगन्ता हा ! मतन्ता सजीवका ॥

हा ! उन्नत्ता ओनतन्ता हा ! पिया सोक अन्तका ।

हा ! थोमना विनिन्दन्ता हा ! दुक्खा सब्बसोसुखा ॥

च्वमि:- माण्डले सयाडो

भावार्थ

अहो ! युवा जुया च्वंसां छन्हू वृद्ध जुया वनी ।

अहो ! सम्पत्ति दःसां नं, छन्हू विनाश जूवनी ॥

अहो ! मिले जुयाच्च्वंपि जूसां छन्हू बाया वनी ।

अहो ! जीवित जूपिनं छन्हू मृत्यु जुया वनी ॥

अहो ! मान घमण्डिपि जूसां घमण्ड तोधुली ।

अहो ! प्रेमं जायाच्च्वंसां शोकं छन्हू बाया वनी ॥

गुणी यशस्वी जूसां नं निन्दां मुक्त मजू खनी ।

लौकिक सुख न्ह्याक्को हे दःसां भय-दुखं मप्वं खनी ॥

चर्मा देश माण्डलेया प्रसिद्ध गुरू नं थुगु ।

महासंवेग कारक कना विज्यागु धर्म थ्व ॥

(पद्यकारक:- धर्म रत्न शाक्य)

पट्टानपालि

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

पच्चयुद्देसपालि

१. हेतु पच्चयो	१३. कम्म पच्चयो
२. आरम्भण पच्चयो	१४. विपाक पच्चयो
३. अधिपति पच्चयो	१५. आहार पच्चयो
४. अनन्तर पच्चयो	१६. इन्द्रिय पच्चयो
५. समनन्तर पच्चयो	१७. ज्ञान पच्चयो
६. सहजात पच्चयो	१८. मग्ग पच्चयो
७. अञ्जमञ्ज पच्चयो	१९. सम्पयुत्त पच्चयो
८. निस्सय पच्चयो	२०. विप्पयुत्त पच्चयो
९. उपनिस्सय पच्चयो	२१. अत्थि पच्चयो
१०. पुरेजात पच्चयो	२२. नत्थि पच्चयो
११. पच्छाजात पच्चयो	२३. विगत पच्चयो
१२. आसेवन पच्चयो	२४. अविगत पच्चयो

पच्चयुद्देसो निट्ठितो ॥

(थुगु पट्टान २४ गू प्रत्यय त्थिं थःगु उमेर गुलि दत्त उलि हे ल्याखं पाठ याइह्मसिया रोग व्याधि दुःख शान्त उवीगु खः । अर्थात् २० दं उमेर दुह्मं त्थिं २० को पाठ यायेगु, ३० दं दुह्म मनुखं ३० को तक पाठ यायेगु चलन दु ।)

धारण परित्राण

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

१. बुद्धानं जीवितस्स न सक्का केनचि अन्तरायो
कातुं तथा मे होतु ।
२. अतीतसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतंजाणं,
अनागतसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतंजाणं,
पच्चुप्पन्नसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतंजाणं ।
३. इमेहि तीहि धम्मेहि समन्नागतस्स बुद्धस्स
भगवतो
सब्बं कायकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणानुपरिवत्तं ।
सब्बं वचीकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणानुपरिवत्तं ।
सब्बं मनोकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणानुपरिवत्तं ।
४. इमेहि छहि धम्मेहि समन्नागतस्स बुद्धस्स
भगवतो
नत्थि छन्दस्स हानि, नत्थि धम्मदेसनाय हानि,
नत्थि वीरियस्स हानि, नत्थि त्रिपस्सनाय
हानि । नत्थि समाधिस्स हानि, नत्थि विमु-
त्तिया हानि ।
५. इमेहि द्वादसहि धम्मेहि समन्नागतस्स बुद्धस्स
भगवतो नत्थि दवा, नत्थि रवा, नत्थि

अफुटं, नत्थि वेगायित्तं, नत्थि व्यावटमानो ।
 नत्थि अप्पटिसङ्गानुप्पेक्खा । इमेहि अट्टा-
 रसहि धम्ममेहि समनागतस्स बुद्धस्स भगवतो
 नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं ।

६. नत्थि तथागतस्स कायदुच्चरितं, नत्थि तथा-
 गतस्स वचीदुच्चरितं, नत्थि तथागतस्स मनो-
 दुच्चरितं, नत्थि अतीतंसे बुद्धस्स भगवतो
 पटिहतजाणं, नत्थि अनागतंसे बुद्धस्स भगवतो
 पटिहतजाणं, नत्थि पच्चुप्पन्नंसे बुद्धस्स
 भगवतो पटिहतजाणं, नत्थि सब्बं कायकम्मं
 जाणापुब्बङ्गमं जाणंनानुपरिवत्तं । नत्थि सब्बं
 वचीकम्मं जाणापुब्बङ्गमं जाणं नानुपरिवत्तं ।
 नत्थि सब्बं मनोकम्मं जाणापुब्बङ्गमं जाणं
 नानुपरिवत्तं । इमं धारणं अमितं असमं
 सब्बसत्तानं ताणं लेणं संसारभयभीतानं अगं
 महातेजं ।

७. इमं आनन्द ! धारणपरित्तं धारेहि वारेहि
 परिपुच्छाहि । तस्स काये विसं न कमेय्य ।
 उदके न लगेय्य । अग्निं न डहेय्य । नाना-
 भयविको । न एकाहारको । न द्विहारको । न

तिहारको । न चतुहारको । न उम्मत्तकं न मुह्लकं, मनुस्सेहि अमनुस्सेहि नहिंसका ।

८. तं धारणपरित्तं यथा कतमे । जालो । महाजालो । जालित्ते, महाजालित्ते, पुग्गे, महापुग्गे । सम्पत्ते, महासम्पत्ते, भूतङ्गस्सिह तमङ्गलं । इमं खो पनानन्द धारणपरित्तं सत्त सत्तेहि सम्मासम्बुद्ध कोटिहि भासितं । वत्ते, अवत्ते, गन्धवे, अगन्धवे, नोमे, अनोमे, सेवे, असेवे । काये, अकाये, धारणे अधारणे । इल्लि, मिल्लि, तिल्लि, मिल्लि योरूक्खे, महायोरूक्खे । भूतङ्गस्सिह तमङ्गलं ।

९. इमं खो पनानन्द धारण परित्तं नव नवुत्तिया सम्मासम्बुद्ध कोटीहि भासितं । दिट्ठिला दण्डिला मन्तिला रोगिला खरला दुब्भिला । एतेन सच्च वज्जेन सोत्थि ते / मे होतु सब्बदा ।

अर्थ

- १) बुद्ध भगवानपिनि जीवय सुत्तानं अन्तराय याये फइ मखु । अथे हे जितः ज्वीमा ।
- २) खुगू भाग्यं पूर्णह्य भगवान बुद्धया विते जुयावने धुकूगु विपयले अप्रतिहत (पना मतःगु) ज्ञान दयाक्कन । खुगू

(६५)

भाग्यं पूर्णह्य बुद्ध भगवानया भविष्यया विषलय् अप्रतिहत
(पना मतःगु) ज्ञान दयाचवन । खुगू भाग्यं पूर्णह्य भगवान
बुद्धया वर्तमान विषयलय् अप्रतिहत (पना मतःगु) ज्ञान
दयाचवन ।

- ३) थुगु स्वंगू गुण धर्मं सम्पूर्णं जुया बिज्याकह्य, खुगू भाग्यं
पूर्णह्य भगवान बुद्धया फुक्क कायं याइगु ज्याय् ज्ञान ह्लापा-
लाक वनीगु जुयाचवन । ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यू वनीगु जुया-
चवन । फुक्क वचनं याइगु ज्याय् ज्ञान ह्लापालाक वनीगु
जुयाचवन । ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यू वनीगु जुयाचवन । फुक्क
मनं याइगु ज्याय् ज्ञान ह्लापालाक वनीगु जुयाचवन । ज्ञान
अनुसारं ल्यूल्यू वनीगु जुयाचवन ।
- ४) थुगु खुगू गुणधर्मं सम्पूर्णं जुया बिज्याकह्य, खुगू भाग्यं
सम्पूर्णह्य भगवान बुद्धया सत्व प्राणौपिन्त हित यायेगु इच्छा
याना बिज्याइगुली हानी ज्वीगु धयागु मदु । धर्म देशना
याना बिज्याइगुली हानी ज्वीगु धयागु मदु । परहित ज्वीगु
कार्यं याना बिज्याइगुली हानी ज्वीगु धयागु मदु । सङ्खार
धर्मयात अनित्य आदि त्रिलक्षणं स्वया बिज्याइगु 'विपस्सना'
ज्ञाने हानी ज्वीगु धयागु मदु । चित्त एकाग्र ज्वीगु
'समाधि' ले हानी ज्वीगु धयागु मदु । अरहत्त फल
समापत्ती प्रवेश ज्वीगुली हानी ज्वीगु धयागु मदु ।
- ५) थुगु त्तिनिगू गुण धर्मं सम्पूर्णं जुया बिज्याकह्य, खुगू
भाग्यं सम्पूर्णह्य भगवान बुद्धया ख्यालि ठट्टा यायेगु रूपे
खँल्लाना बिज्याइगु धयागु मदु । होस ख्याल मतसे खँ
ल्लाना बिज्याइगु धयागु मदु । *ञ्जेय धर्मं न्यागुली
मलागु खँल्लाना बिज्याइगु धयागु मदु । ज्ञानं विचार याना

* सङ्खार, विकार, लसखण, निब्बान, पञ्जत्ति

विमज्जासे हत्तपत्तं ज्या याना विज्याइगु धयागु मद्दु । मेपिनि उपरे निश्चिन्त जुयाच्चवना विज्याइगु धयागु मद्दु । ज्ञानं विचार मयासे उपेक्षा भावं स्वया विज्याइगु धयागु मद्दु । थुगु झिच्यागू गुण धर्मं सम्पूर्णं जुया विज्याकह्म, खुगू भाग्यं सम्पूर्णंहा भगवान बुद्धयात्त नमस्कार याना । विपश्यी, शिखी, विश्वभु, ककुसन्ध, कोणागमन, काश्यप, गौतम सहित न्हेहा तथागतपिन्त नमस्कार याना ।

६. विपश्यी आदि ह्लापायापि तथागतपिथे बाँलाक विज्याकह्म तथागतया कायं याइगु दुश्चरित्त मद्दु । तथागतया वचनं याइगु दुश्चरित्त मद्दु । तथागतया मनं याइगु दुश्चरित्त मद्दु । अतीतकाल विषयले भगवान बुद्धया प्रतिहत (पना तःगु) ज्ञान मद्दु । अनागतया विषयले भगवान बुद्धया प्रतिहत (पना तःगु) ज्ञान मद्दु । वर्तमानया विषयले भगवान बुद्धया प्रतिहत (पना तःगु) ज्ञान मद्दु । भगवान बुद्धया फुक्क कायं याइगु ज्याय् ज्ञान न्ह्यव मवनी धयागु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यू वनी मखु धयागु मद्दु । भगवान बुद्धया फुक्क वचनं याइगु ज्याय् ज्ञान न्ह्यव मवनी धयागु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यू वनी मखु धयागु मद्दु । भगवान बुद्धया फुक्क मनं याइगु ज्याय् ज्ञान न्ह्यव मवनी धयागु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यू वनी मखु धयागु मद्दु ।

७) ध्व धारण परित्राण तुलना यायेगु मद्दु । जोडा मद्दु । सकल सत्त्वपिनि भरोसा आधार कायेगु नं जुयाच्चव । सुलेगु नं जुयाच्चव । संसार भय खनाः न्याःपिन्त अति उत्तमगु आरक्ष नं जुयाच्चव । महानुभाव दुगु जुयाच्चव । आनन्द ! ध्व धारण परित्राणयात्त धारण या । लुमंका ति । न्यनेगु विचार यायेगु या । अथे धारण यानाः

लुमंका च्वँहा, न्यनाः विचार याना च्वँहासिया शरीरे सपं नाग आदि पिनिगु विषं थिइ फइ मखु । लखे डुबे जुयाः सी मखु । मिं थी फइ मखु । अनेक प्रकारया भयं नं थी फइ मखु । सुं छहोसिनं छन्हु मभिगु चिन्तना याये धाःसानं याये फइ मखु । सुं छहोसिनं निन्हु मभिगु चिन्तना याये धाःसानं याये फइमखु । सुं छहोसिनं स्वन्हु मभिगु चिन्तना याये धाःसानं याये फइमखु । सुं छहोसिनं प्यन्हु मभिगु चिन्तना याये धाःसानं याये फइमखु । वेँ ज्वीगु रोग ज्वीमखु । बेहोस ज्वीगु रोग ज्वीमखु । मनुष्यपिसं नं अमनुष्यपिसं नं दुःख कष्ट बी फइमखु ।

८. थ्व धारण परित्ताण गुजोगु धाःसा कल्प नाश ज्वीबले पिहाँ वइगु न्हेहा सूर्यं थेँ तेज दयाः भय अन्तराययात विनष्ट याय्गु शक्ति दुगु जुयाच्वन । देव, इन्द्र, नाग, गरुड, कुम्भण्ड, यक्ष, राक्षस आदिपिन्त पनातये फुगु नयागु पास थेँ महान शक्ति दुगु जुयाच्वन । लः, मि, जुजु, खुँ व शत्रुपिनिगु अन्तराययात हटे याये फुगु जुयाच्वन । रोगन्तर, सत्थन्तर, दुब्भिकखन्तर कल्प भयं नं थी फइ मखुगु जुयाच्वन । मांया गर्भे प्रतिसन्धि जूसा नं लाटा ज्वीगु, ह्ला तुति चले मज्वीगु, ख्वाय् ज्वीगु, वेँ ज्वीगु रोगं वचे ज्वी । सिमा, पर्वत, पर्वतया ज्वःलं कुतुं वंसांनं सी मखु । प्राप्त मज्जुगु धन सम्पत्ति प्राप्त ज्वी । प्राप्त जुयाच्वंगु धन सम्पत्ति बढे ज्वी । यथार्थ रूपं अन्धकार नाश जुयाः अलोक प्राप्त ज्वी ।

आनन्द ! थ्व खँ निश्चय नं खः । थुगु धारण परित्ताण न्हेन्हेगु कोटी तथागतपिसं कना विज्यात भिगु फल नापं युक्त जुयाच्वन । मभिगु पल नाप युक्त मजू ।

भिगु धर्म रूपी सुगन्ध वास हया बी । मभिगु धर्मया गन्ध हया बी मखु । भिगु चित्त धारण जुयाच्चनी । मभिगु चित्त धारण ज्वी मखु । सत्पुरुषपि नाप सत्संगत जुयाच्चनी । असत्पुरुषपि नाप संगत ज्वी मखु । भिगु शरीर जुया च्वनी । मभिगु शरीर जुया च्वनी मखु । भिगु कुशल कार्य धारण याना च्वनी । मभिगु अकुशल कार्य धारण याइ मखु । भिगु स्वप्न खनी । मभिगु स्वप्न खनी मखु । भिगु निमित्त खनी । मभिगु निमित्त खनी मखु । गना वंगु सिमा म्वाना वइ । म्वानाच्चंगु सिमा सप्रे जुया वइ । यथार्थ रूपं अन्धकार नाश जुयाः आलोक प्राप्त ज्वी ।

६) प्रिय पुत्र आनन्द ! निश्चय नं ध्व धारण परित्ताण ग्वींगुगू कोटी तथागतपिसं कना विज्यागु खः । मभिगु चित्त तःपिनिगु खँयात सीके फइ । शस्त्र अस्त्र, भाला, धनुष, तुपः आदि नं थी फइ मखु । मन्त्र गाथायात न अप्पो तेज याना बी । अनेक प्रकारया रोगयात नं हटे याना छ्वे फइ । कडा कडागु रोगं थी फइ मखु । हत्कडी न्यवः तथाः कुनातःसा नं छुटे ज्वी । थुगु सत्थया प्रभावं छन्त / जितः, छिमित / जिमित सदानं सुखानन्द ज्वीमा ।

महोपकारक महाशी सयादोयागु अववाद

- १) शान्तादर्शं शासनाश्रम, वृद्धि ज्वीमु श्रद्धा वःपिनि ।
मेपिसंर्थे जिमिसं नं याये, दान, शील, श्रेष्ठ भावना ॥
(अण्वःसिगु स्वानुभूति)
- २) धातर्थेगु सुखया कारण, ऐश्वर्य भोग स्थिरता ।
हीनत्वं जुइकी सो रक्षा, लिघंसा श्रेष्ठ त्यागता ॥
(सूत्र महावर्ग अर्थकथा - ६२)
- ३) शील गन्ध सदा नस्वा, शीलालंकार झःझ धाः ।
प्व्वाति दुर्गति शील रक्षां, लिघंसा श्रेष्ठ शीलता ॥
(सूत्र महावर्ग अर्थकथा - ६३)
- ४) लुया वक्व भाविता यायेवं, दिपा मदयेक क्वातुक ।
छुटे जुइ नाम रूप व, कारण कार्य धर्मत ॥
ज्ञानय् स्पष्ट जुइ धातर्थे, अनित्य दुःख च्वत्तुक ।
अनात्म सिया वइ याउंक, प्रवेश निर्वाण अःपुक ॥
(स्मृति प्रस्थान सूत्रादि)
- ५) स्मृति हे जिगु आश्रय खः
स्मृति हे स्थान चक्रमण,
याये जि च्वनेगु स्मृतिइ हे,
स्मृति हे जिगु रक्षण ॥

स्मृति प्रस्थान प्रतिज्ञा वचं

स्मृति प्रस्थान धर्मचक्र, प्रतिज्ञाद्वारा तथागतं ।
आज्ञा जुल दूढ रूपं, दर्ईगु फल सुनिश्चित ॥

अमण गृहस्थ गुपिसं, वृद्धि जुडकी व धर्मत ।
 यक्व व्यूसां न्हेदं दुनय्, जुडफु अरहत्त निश्चितं ॥
 ल्यं हे ल्यंसां अनागामी ला, ध्यन्ती अवश्यमेव नं ।
 तीक्ष्णप्रज्ञं ला न्हेनु दुनय्, दयेकी मार्यं फल उगु ॥
 दूढ निर्भिक स्वीकृति, धर्मचक्र कना विज्याः ।
 तयाः आस्था बुद्ध प्रति, वरकामी जू निःशंकितं ॥
 याकनं या वृद्धि थके, स्मृति प्रस्थान भावनर ।
 अले तिति दड निर्वाण, धात्ये शीतल शान्तिया ॥

(महाशी देशता स्मरणिका)

कर्म प्रतिकल थी थी

अल्पायु जुड परहिंसां, अहिंसां दीर्घं आयु जुड ।
 पर शांति रोग आपाः, दयां जुड खः निरोगी नं ॥
 दोष अग्नि कुरूप जुड, सह यायेवं सुरूप नं ।
 इष्यां मदु परिवार, लयतां यशस्वी जुड जुल ॥
 जुड दरिद्र कपटं ला, त्यागं धनी जुड जुल ।
 अगौरवं नीच जुड ह्लां, उच्चकुलीन गौरवं ॥
 अपरीक्षां ज्ञान पाः जुड, परीक्षां ज्ञान वृद्धि नं ।
 मभि यायेवं मभि जुड सो, भि यायेवं नं भि हानं ॥
 यायेमा सुख दुःख भोग, दयेका भिमभि थनं ।

(महास्थविर महाशी सयादो)

ब्रम्हविहार पाठ व भावना

(पालि)

नमो तस्म भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स ।

अहं अवेरो होमि, अब्यापज्जो होमि, अनीघो होमि, सुखी अत्तानं परिहरामि । अहं विद्य मद्दं आचरियुपज्जाया, माता, पितरो, हितसत्ता, मज्झतिकसत्ता, वेरिसत्ता, अवेरा होन्तु, अब्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु, सुखीअत्तानं परिहरन्तु, दुक्खा मुञ्चन्तु, यथालद्धसम्पत्तितो माविगच्छन्तु कम्मसका ॥१॥

इमस्मि विहारे, . . इमस्मि गोचरगामे, . . इमस्मि नगरे, . . . इमस्मि देसे, . . . इमस्मि जनपदे, . . . इमस्मि जम्बुद्वीपे, . . . इमस्मि पठविद्यं, . . . इमस्मि चक्कवाले, . . . सब्बेसत्ता, अवेरा होन्तु, अब्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु, सुखीअत्तानं परिहरन्तु, दुक्खा मुञ्चन्तु यथालद्धासम्पत्तितो माविगच्छन्तु, कम्मसका ॥२॥

पुरत्थिमाय दिसाय, दक्खिणाय दिसाय, पच्छिमाय दिसाय, उत्तराय दिसाय, पुरत्थिमाय अनुदिसाय, दक्खिणाय अनुदिसाय, पच्छिमाय अनु-

(७२)

दिसाय, उत्तराय अनुदिसाय, हेट्टिमाय दिसाय,
उपरिमाय दिसाय, सब्बे सत्ता, सब्बे पाणा, सब्बे
भूता, सब्बे पुग्गला, सब्बे अत्तभाव परियापन्ना,
सब्बे इत्थिष्णो, सब्बे पुरिसा, सब्बे अरिया, सब्बे
अनरिया, सब्बे देवा, सब्बे मनुस्सा, सब्बे अमनुस्सा,
सब्बे विनिपातिका, अवेरा होन्तु, अब्ब्यापज्जा होन्तु,
अनीघा होन्तु, सुखी अत्तानं परिहरन्तु, दुक्खा
मुञ्चन्तु यथालद्ध सम्पत्तितो माविगच्छन्तु
कम्मसका ॥३॥

(थुकिया विस्तृत वर्णन विसुद्धिमार्ग ग्रन्थे दु ।)

ब्रह्म विहार पाठ व भावनाया अर्थ

जि शत्रुविहीन, धन्ना-सूर्ताविहीन व रोगविहीन जुयाः
सुखपूर्वक वास याये दयेमा । जिथे हे जिमि आचार्यपि, उपा-
ध्यायपि, माँ-वीपि, जितः उपकार याःपि, उपकारी नं मखु
अपकारी नं मजुसे मध्यस्थ जुयाच्चपि व जिमि शत्रुपि सकलें
शत्रुबिहीन, धन्ना सूर्ताविहीन व रोगविहीन जुयाः सुखी जुयाः
विहार याइपि ज्वीमा, दुःखं मुक्त ज्वीमा, सुकार्यया कमाइ पाखें
लाभ जूगु सम्पत्ति गुबलें बच्चित मज्वीमा । शुभ-अशुभ कर्म हे
सकसियां पासा खः । कर्म सिवाय् मेपि पासा सुं मदु ॥१॥

थुगु विहारे, थुगु बस्ती वा ग्रामे, थुगु नगरे, थुगु देशे,
थुगु जनपदे, थुगु जम्बूद्वीपे, थुगु पृथ्वी, थुगु चक्रवाले (सूर्य-
मण्डल) च्वपि ऐश्वर्यवान्पि मनूत, सिमास वास याइपि (ग्राम)
देवतापि व समस्त प्राणीपि शत्रुविहीन ज्वीमा, धन्ना सूर्ताविहीन

ज्वीमा, रोगविहीन ज्वीमा, सुखी जुयाः वास याइपि ज्वीमा, दुःखं मुक्त ज्वीमा । अले थःपिनिगु सुकार्यया कमाइपाखें लाभ जूगु सम्पत्ति बञ्चित मज्वीमा । शुभ-अशुभ कर्म हे सकसियां धात्थेंया पासा खः । कर्म सिवाय् मेपि पासा सुं मद्दु ॥२॥

पूर्व दिशाय्, दक्षिण दिशाय्, पश्चिम दिशाय्, उत्तर दिशाय्, पूर्व कोणे, दक्षिण कोणे, पश्चिम कोणे, उत्तर कोणे, क्वय् पाखे व च्वय्या दिशाय् च्वपि सकल सत्वपि, सकल प्राणीपि, सकल भूतपि, सकल व्यक्तिपि, सम्पूर्ण देहधारीपि, सम्पूर्ण स्त्रीपि, सम्पूर्ण पुरुषपि, सम्पूर्ण आर्यपि, सम्पूर्ण अनार्यपि, सम्पूर्ण देवतापि, सम्पूर्ण मनुष्यपि, सम्पूर्ण अमनुष्यपि व सम्पूर्ण विनिपातिक (नरकवासी) प्राणीपि शत्रुविहीन ज्वीमा, धन्ना सूतविहीन ज्वीमा, रोगविहीन ज्वीमा, सुखपूर्वक वास याइपि ज्वीमा, दुःखं मुक्त ज्वीमा । अले सुकार्यया कमाइ पाखें लाभ जूगु सम्पत्ति बञ्चित मज्वीमा । शुभ-अशुभ कर्म हे सकसियां पासा खः । कर्म सिवाय् मेपि पासा सुं मद्दु ॥३॥

ब्रह्मविहार पाठ व भावनाया आनिशंस

थ्व ब्रह्मविहार विश्वास यानाः पाठ व भावना यात धाःसा, सुखपूर्वक न्ह्यो वेके दइ । सुखपूर्वक दने दइ । मभिगु स्वप्न खनीमखु । मनुष्यपिसं नं प्रेम याइ । अमनुष्यपिसं नं प्रेम याइ । देवतापिसं नं रक्षा याइ । मिया भय, विषया भय, हतियारया भयें बचे जुइ, चित्त एकाग्र जुइ, ख्वाया वर्ण बांलाना वइ, अकालं सीमाली मखु । भावना पूर्ण याये फत धाःसा ब्रह्मलोके जन्म कावनी । थुगु रूपं झिछगू प्रकारया फल प्राप्त जुइ । थ्व ब्रह्मविहारया अर्थ थुइका भावना यात धाःसा शत्रुभाव मदया सकल नापं मित्रभाव दयावइ । द्वेषभाव शिथिल जुया वनी । अनेक प्रकारं आरक्षा जुइ ।

भगवान् बुद्धया अमोघ वचन

(गुगु वचन न्यनाः कालाशोक जुजु धर्माशोक जुयाः सुविख्यात जुल ।)

अप्रमादो अमत पदं पमादो मच्चुनो पदं ।
अप्रमत्ता न मीयन्ति ये पमत्ता यथा मता ॥
एतं विसेसतो जत्वा अप्रमादह्नि पण्डिता ।
अप्रमादे पमोदन्ति अरियानं गोचरे रता ॥
ते ज्ञायिनो साततिका निच्चं दल्हःपरक्कमा ।
फुसन्ति धीरा निब्बानं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

भावार्थ

अप्रमाद निर्वाणया लंपु खः, प्रमाद मृत्युया लंपु खः, प्रमादीपि सीथे अप्रमादीपि सी मखु ॥

पण्डितजनपिसं अप्रमादया विषये वांलाक सीकाः थ्वीकाः बुद्ध तथागतपिसं उपदेश याना विज्याःकथं आचरण यानाः अप्रमादे सुख तायेका च्वनी ॥

धैर्यदुपि सततः ध्यानया अभ्यास याइपि नित्य, दृढ पराक्रमी व वीर पुरुषपिसं परम पद योग-क्षेम निर्वाणयात लाभ याना काई ।

बुद्धशासनया सार

सब्ब पापस्स अकरणं, कुसलस्स उपसम्पदा ।
सच्चित्त परियोदपनं, एतम् बुद्धानुसासनं ॥

अर्थ

पाप छुं हे मयायेगु, पुण्य व्याक्क सञ्चय यायेगु व थःगु चित्त परिशुद्ध यायेगु, थ्व हे बुद्धया शिक्षा खः ॥